

פרשת בראשית

[א] * בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: * בְּקִדְמִיּוֹן בְּרָא יי' יְת' שְׁמַיָא וְיְת' אַרְעָא:

* ב' רבתי ובראש עמוד ב"ה שמו סימן.

ר"ט

בְּרָא אֱלֹהִים וגו' כמו בְּרֵאשִׁית בְּרָא, ודומה לו 'תְּחִלַּת דְּבַר ה' בְּהוֹשֵׁעַ' (הושע א, ט), כלומר תְּחִלַּת דְּבַר ה' הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהוֹשֵׁעַ "ויאמר ה' אל הושע וגו'". וחס תְּחִלַּת לְהוֹרֹת בָּרָא שְׁלֹשׁ תְּחִלָּה נִבְרָאוּ, ופירושו בְּרֵאשִׁית הַכֹּל בְּרָא אֱלֹהִים, ויש לך מִקְרָאוֹת שְׁמֻקָּרִים לְשׁוֹט וּמְטַטֵּים פִּיבָה חֲחִי, כמו "כי לא סָבַר דְּלִי בְּטִי" (איוב ג, י) וְלֹא פִּירַשׁ מִי הַסּוֹגֵר, וְכֵמוּ "יֵשָׁא אֵת חֵיל דְּמִשְׁק" (ישעיה ט, ד) וְלֹא פִּירַשׁ מִי יֵשָׁאָנוּ, וְכֵמוּ "אֵס יִחְרוֹשׁ בְּצִקָּרִים" (עמוס ו, יז) וְלֹא פִּירַשׁ אֵס יִחְרוֹשׁ אֵדֶם בְּצִקָּרִים, וְכֵמוּ "מַגִּיד מִרְאשִׁית חֲחִרִית" (ישעיה מו, י) וְלֹא פִּירַשׁ אֵס יִחְרוֹשׁ מִרְאשִׁית דְּבַר חֲחִרִית דְּבַר, אֵס כֵּן פִּתְמָה עַל עַלְמָה, שְׁחִרִי הַמַּיִם קְדָמוֹ, שְׁחִרִי כְּחִיב "וְרוּחַ אֱלֹהִים מְתִי הִיטָה, הָאֵל לְמַדָּה שְׁקָדְמוֹ הַמַּיִם לְאָרֶץ, וְעוֹד, גִּילָה הַמְּקָרָא בְּרִישַׁת הַמַּיִם מִתִּי הִיטָה, הָאֵל לְמַדָּה שְׁקָדְמוֹ הַמַּיִם לְאָרֶץ, וְעוֹד, שְׁהַמַּיִם מִחֵשׁ וּמִיִּם נִבְרָאוּ (חגיגה יב), עַל כִּרְחֻק לֹא לִימַד הַמְּקָרָא בְּסִדֵּר הַמְּוֹקְדָמִים וְהַמְּאֻחָרִים כְּלוּם: בְּרָא אֱלֹהִים. וְלֹא חָמַר בְּרָא ה', בְּשִׁתְּחִלָּה עֲלָה בְּמַתְעֵבָה לְבְרָאָתוֹ בְּמַדַּת הַדִּין וְרָחַם שְׁחִין הַעוֹלָם מִתְקַיִם, הַקְּדִים מַדַּת רַחֲמִים וְשִׁתְּפָה לְמַדַּת הַדִּין. וְהֵיטָו דְּכִתִּיב "צִיּוֹם עֲשֵׂת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (להלן ב, ד; בראשית רבה יב, טו, יד, יז, יח; שמות רבה ל, ג; פסיקתא רבתי מ קסו:א):

(א) בְּרֵאשִׁית. אָמַר רַבִּי יִחְזַק, לֹא הָיָה לְרִיךְ לְהִתְחִיל אֵת הַתּוֹרָה אֶלָּא מִהַדָּשׁ הָיָה לְכֹס שֶׁהָיָה מְנוּחָה רַחֲשׁוּנָה שְׁלֵטוּנָה בְּהַתְּחִלָּה, וְיָמָּה פְּעַם פִּתַּח בְּבְרֵאשִׁית, מִשׁוּם "כִּחַ מִטְּעִיּוֹ הִגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לְהֵם נַחֲלַת גּוֹיִם" (תהלים קיח, ו); תַּנְחוּמָא יֵן יֵן יֵן, שְׁחֵם יִחְמָרוּ חוּמוֹת הַעוֹלָם לִישְׁרָחֵל לִיסְטִים חֲחֵם בְּשִׁבְשֵׁתָם חֲרִלוֹת שְׂבַעֲהָ גּוֹיִם, הֵם חוּמְרִים לְהֵם כֹּל הַחֲרָץ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיא, הוּא בְּרָחָה וְנִתְּנָה לְאֶשֶׁר יֵשֶׁר בְּטִיּוֹ, בְּרִנּוֹנוֹ נִתְּנָה לְהֵם, וּבְרִנּוֹנוֹ נִטְלָה מֵהֵם וְנִתְּנָה לָנוּ וּבְרֵאשִׁית רַבָּה א, ט: בְּרֵאשִׁית בְּרָא. אִיִּן הַמְּקָרָא הָיָה חוּמַר אֶלָּא דוֹרְשָׁנִי, כֵּמוּ שְׁחֵמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל בְּשִׁבְזֵיל הַתּוֹרָה שְׁמֻקָּרָתָא רַחֲשִׁית דְּרַפּוֹ (משלי ט, כב; תַּנְחוּמָא יֵן ה) וּבְשִׁבְזֵיל יִשְׁרָחֵל שְׁמֻקָּרָאוֹ רַחֲשִׁית תְּבוּחָתָה וִירְמִיָּה ב, ג; תַּנְחוּמָא יֵן ג; וִיקָרָא רַבָּה לו, ד). וְאֵס חֲחֵק לְפִירָשׁוֹ כְּפִשְׁטוֹ כֵּךְ פִּירָשָׁהוּ, בְּרֵאשִׁית בְּרִישַׁת שְׁמַיִם וְאֶרֶץ וְהִתְחִיל הִיטָה תַּהוּ וְצַהוּ וְחִשְׁדָּה וְיִחְמַר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶךְ. וְלֹא בָּרָא הַמְּקָרָא לְהוֹרֹת סִדֵּר הַבְּרִישָׁה לומר שְׁחֵלוֹ קְדָמוֹ, שְׁחֵם בָּרָא לְהוֹרֹת כֵּךְ, הִיא לוֹ לְכַתּוּב "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֵת הַשָּׁמַיִם וגו'", שְׁחֵין לְךְ "רַחֲשִׁית" בְּמִקְרָא שְׁחֵינוּ דְּבוּק לְפִיבָה שְׁלֵטָרִיו, כֵּמוּ "בְּרֵאשִׁית מְמַלְכּוֹת יְהוּדִים" (ירמיה כז, א), "רַחֲשִׁית מְמַלְכּוֹתוֹ" (להלן י, י) "רַחֲשִׁית דְּגָדָה" (דברים יח, ד), חֵף כֵּף אֶתָּה חוּמַר "בְּרֵאשִׁית

PARASHAS BEREISHIS

1.

1. In the beginning of God's creating. — בְּרֵאשִׁית בְּרָא.

What Was Created on the First Day?

בְּרֵאשִׁית. עֲשֵׂרָה דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְאֵלוֹ הֵן, שְׁמַיִם וְאָרֶץ תְּהוֹ וְבָהוּ אֹר וְחֹשֶׁךְ רוּחַ וּמַיִם מַדַּת יוֹם וּמַדַּת לַיְלָה. שְׁמַיִם וְאָרֶץ דְּכִתִּיב "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (חגיגה יב):

Ten things were created on the first day of Creation: the heavens, earth, *tohu* and *bohu* — the complete, shocking emptiness that existed before anything else was created — light, darkness, wind, water, and the length of a day and of a night, so that each cycle lasts 24 hours.

We know that heaven and earth were created on the first day, because it says, *In the beginning, God created heaven and earth (Chagigah 12a)*.

Clarifying the Meaning

בְּרֵאשִׁית בְּרָא. מַעֲשֵׂה בְּתַלְמֵי הַמֶּלֶךְ שְׁכִינָס שְׁבַעֲיָם וּשְׁנַיִם זְקֵנִים... וְאָמַר לְהֵם כְּתָבוּ לִי תוֹרַת מוֹשֶׁה רַבְּכֵם. נִתַּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֲצָה... וְכָתְבוּ לוֹ אֱלֹהִים בְּרָא בְּרֵאשִׁית (מגילה ט):

King Ptolemy once gathered seventy-two of the Sages and placed each of them in a separate house. He then visited each of them, individually, and told them, "Write a Greek translation of the Torah."

If they would have translated certain *pesukim* literally, Ptolemy might have been angered, mocked the Torah, or distorted the Torah's meaning. Therefore, Hashem inspired each of the Sages to identically translate those *pesukim* in a way that would avoid this.

One of phrases they reworded was our *pasuk*: Instead of

translating it literally as "In the beginning created God" — which Ptolemy could have twisted to mean that "En arche" (Greek for "In the beginning") was the name of a divine being that created God — they all wrote, "God created, in the beginning" (*Megillah 9a*).

Hashem's Ten Statements

בְּרֵאשִׁית בְּרָא. אִיִּן פּוֹחֲתִין מַעֲשֵׂרָה פְּסוּקִין... כְּנִגְדָּה עֲשֵׂרָה מֵאֻמּוֹת שְׁבָהוּן נִבְרָא הַעוֹלָם, הִי נִיגְדָה, וְיִאֲמַר דְּבְרֵאשִׁית, הִנֵּי תִשְׁעָה הוּוּ בְּרֵאשִׁית נְמוּי מֵאֻמַּר הוּא דְּכִתִּיב (תהלים לג, ו) "בְּדַבַּר ה' שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל-עֲבָבָם" (ראש השנה לב, מגילה כא):

During Mussaf of Rosh Hashanah, we must say at least ten *pesukim* that discuss Kingship, at least ten *pesukim* that discuss Remembrance, and at least ten *pesukim* that discuss the Shofar.

Similarly, when we read the Torah in the synagogue, we must read a minimum of ten *pesukim*.

What is the number ten based on?
R' Yochanan explains that it is because the world was created through ten statements made by Hashem.¹

In the Torah's description of the creation of the world, we find the phrase, *And [Hashem] said*, nine times. But Hashem made another statement as well: *In the beginning* — the initial creation of heaven and earth in our *pasuk* — was also by Hashem's Word, as it says, *By the word of Hashem the heavens were made*² (*Rosh Hashanah 32a; Megillah 21b*).

Preparing for the Altar

There was a requirement that certain animal offerings

1. Avos 5:1. 2. Tehillim 33:6. 3. In the First Beis HaMikdash, the wine flowed down the sides of the Altar, and then went into a hole in

PARASHAS BEREISHIS

1 The Beginning: First Day ¹In the beginning of God's creating the heavens and the earth —

be accompanied by wine. This wine was poured on the Altar,³ and it went down into *shissin*, underground spaces. **בְּרֵאשִׁית בְּרָא.** שִׁיתִין מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ... אֶל תִּיקְרֵי “בְּרֵאשִׁית” אֶלְאָ בְּרָא שִׁית (סוכה מט):

The *shissin* existed since the time of Creation. The word *Bereishis*, “In the beginning,” can be divided to read “*bara shis*, He created *shis*” (*Succah 49a*).

☞ The First Tes

בְּרֵאשִׁית בְּרָא. הַרְוָאָה טִי”ת בְּחִלּוּמוֹ סִימָן יָפָה לוֹ, מֵאֵי טַעְמָא... שְׁמִי בְּרֵאשִׁית” עַד (להלן פסוק ד) “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם [בִּי תוֹב]” לֹא כְּתִיב טִי”ת (בבא קמא נה):

If someone sees the letter ט, *tes*, in a dream, it is a good sign, because starting from *Bereishis*, the first word in the Torah, the first *tes* we find in the Torah is in the word *tou*, good (*Bava Kamma 55a*).

☞ Only One Creator

בְּרֵאשִׁית בְּרָא. שָׂאֲלוּ אֶת רַבֵּי שְׁמַלְאֵי כַּמָּה אֱלֹהוֹת בְּרָאוּ אֶת הָעוֹלָם... וְהָא כְּתִיב “בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים”, אָמַר לְהוֹ וְכִי בְּרָאוּ כְּתִיב. בְּרָא כְּתִיב (ירושלמי ברכות ט, א):

The heretics asked R’ Samlai: “How many Gods created the world? In the *pasuk*, *In the beginning Elohim created*, Elohim seems to be a plural, which would mean more than one God!”

He answered them that our *pasuk* says, “*bara, He created*,” which is singular. Had there been more than one Creator, it would have to say “*bar’u, they created*”⁴ (*Yerushalmi Berachos 9:1*).

☞ Beginning With a Beis

בְּרֵאשִׁית בְּרָא. לָמָּה נִבְרָא הָעוֹלָם בְּבִי”ת וְלֹא בְּאֶ”ף, מִפְּנֵי שֶׁהַבִּי”ת לְשׁוֹן בְּרַכָּה וְהָאֶ”ף לְשׁוֹן אַרְיָה (ירושלמי חגיגה ב, א):

The Torah begins the description of Creation with the word *beraishit*, which begins with the letter *beis*. Why was the world created with the letter *beis*, the second letter of the Hebrew alphabet, rather than *aleph*, the first letter? It is because *beis* is the first letter of the word *berachah*, blessing, while *aleph* is the first letter of the word *arur*, cursed (*Yerushalmi Chagigah 2:1*).

☞ שְׁמַיִם — Heavens.

☞ The Heavens: Fire and Water

שְׁמַיִם. מֵאֵי “שְׁמַיִם”... שְׁשָׁם מַיִם... בְּמַתְנִיתָא תָּנָא אִשׁ וּמַיִם, מִלְּמַד שֶׁהֵבִיאָן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּתְרַפְּן זֶה בְּזֶה וְעִשָׂה מִהֶן רְקִיעַ (חגיגה יב):

The word *shamayim*, heavens, is a contraction of the phrase *sham mayim*, there is water there.

It is also a contraction of the words *eish* — fire — and *mayim* — water, because Hashem mixed together fire and water to create the heavens (*Chagigah 12a*).

☞ אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ — The heavens and the earth.

☞ Heaven or Earth — Which Came First?

אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. בֵּית שְׁמַאֵי אוֹמְרִים שְׁמַיִם נִבְרָאוּ תְּחִלָּה שְׁנֵאָמַר “בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ” וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אָרֶץ נִבְרָאת תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן שְׁמַיִם שְׁנֵאָמַר “בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה’ אֱלֹהִים אָרֶץ וְשְׁמַיִם... קָשׁוּ קָרְאֵי אֶתְרֵדִי. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, כְּשֶׁנִּבְרָאוּ בְּרָא שְׁמַיִם וְאַחַר כֵּן בְּרָא הָאָרֶץ וּכְשֶׁנִּשְׁטַח נִטָּה הָאָרֶץ וְאַחַר כֵּן נִטָּה שְׁמַיִם (חגיגה יב):

Beis Shammai say that the heavens were created before the earth, as our *pasuk* says, *In the beginning God created the heavens and the earth*, mentioning the heavens before the earth. Beis Hillel say that the earth was created first, as we find that the Torah says,⁵ *On the day that Hashem God made earth and heaven*, mentioning the earth first.

How do we explain the contradiction between the two *pesukim*?

Reish Lakish says that Hashem created the heavens first and afterward created the earth, but when He put them in place, He first set the earth in place and then the heavens (*Chagigah 12a*).

☞ Extra Words?

The Hebrew word אֶת/את (*es/eis*) is usually untranslatable. Nachum Ish Gam Zu was among the *Tannaim*, Sages of the Mishnah, who held that whenever this word appears in a *pasuk*, it is either grammatically necessary or it teaches something.

אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. נַחֲוֹם אִישׁ גַּם זֶה... שֶׁהִיָּה דוֹרֵשׁ כָּל אֶתִּין שְׁבַתוֹרָה “אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ” מַה הִיָּה דוֹרֵשׁ בְּהֶן... אֵילוּ נֵאָמַר שְׁמַיִם וְאָרֶץ הִיָּיתִי אוֹמַר שְׁמַיִם שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲכָשִׁיו שְׁנֵאָמַר “אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ” שְׁמַיִם שְׁמַיִם מִמֶּשׁ אָרֶץ אָרֶץ מִמֶּשׁ. “אֶת הָאָרֶץ” לָמָּה לִיָּה לְהַקְדִּים שְׁמַיִם לְאָרֶץ (חגיגה יב:ב):

The word *eis* appears twice in our *pasuk*: *In the beginning of God's creating the heavens (eis hashamayim) and the earth (v'eis ha'aretz)*.

What purpose do the words *eis* serve here?

Nachum Ish Gam Zu explained that if the Torah did not write *eis*, one could have thought that *hashamayim v'ha'aretz*, heaven and earth, are names of Hashem.⁶

By adding the word *eis* before *the heavens the earth*, the Torah is making it clear that the heavens and the earth were the objects created by Hashem.

Once the Torah made this clear, it wrote a second *eis*,

the floor that led to these underground spaces. The Altar in the Second *Beis HaMikdash* was larger than that in the First, and it covered the holes that led to the *shissin*. On the top of the Altar were two bowls with holes, each with an opening on the bottom that sat over a small hole in the Altar's top. The wine was poured into one of these bowls and flowed down to the *shissin* through a channel in the Altar itself. 4. The term *Elohim* is plural because it indicates honor, just as distinguished people are addressed in the plural. See *Ibn Ezra* to our *pasuk*. 5. 2:4. 6. Literally translated, the Hebrew phrase reads: “In the beginning, created God *eis* the heavens *v'eis* the earth.” Without the *eis*, the phrase could be understood to mean that God — whose Name is the Heaven-the Earth — created [the universe].

ב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹ וְנָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם: ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי-
 אֹר: ד וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין
 הָאֹר וּבֵין הַחָשֶׁךְ: ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים | לְאֹר יוֹם וּלְחָשֶׁךְ

ב וְאֶרְעָא הַנּוֹת צְדָיָא וְרִיקְנִיָא וְחָשׂוּכָא
 עַל אֶפְרֵי תְהוּמָא וְרוּחָא מִן קֳדָם יְיָ מְנַשְׁבָּא
 עַל אֶפְרֵי מַיָּא: ג וַאֲמַר יְיָ יְהי נְהוּרָא וְהָיָה
 נְהוּרָא: ד וַיֵּרָא יְיָ ית נְהוּרָא אַרִי טַב
 וַאֲפָרֶשׁ יְיָ בֵּין נְהוּרָא וּבֵין חָשׂוּכָא:
 ה וַיִּקְרָא יְיָ לְנְהוּרָא יִמְמָא וּלְחָשׂוּכָא

רש"י

(ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל. אֵף כִּי לְרִיקוֹן לְדַבְרֵי
 חֲגִידָה, רָחֵהוּ שְׂחִינוּ כְּדֹלֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רְשָׁעִים וְהַצְדִּילוּ לְלִדְיוֹתֵיהֶם לְעֵתִיד לְבָח
 (חגיגה יב; בראשית רבה ג, ו). וּלְפִי פְשׁוּטוֹ קֶדֶם פְּרָשָׁהוּ, רָחֵהוּ כִּי טוֹב וְאִין לָחָה
 לוֹ וְלַחֲשֶׁךְ שְׂחִיָּהוּ מִשְׁתַּמְשֵׁין צַעֲרֻצְבָּדִי, וְקִבְּעַ לָחָה תְּחוּמוֹ צִיִּים וְלָחָה תְּחוּמוֹ
 צְלִילָה וּבְרָשִׁית רַבָּה ט; ס; סמ"ח 13.)

(ב) תְהוֹ וְנָהוּ. תְהוֹ לְשׁוֹן תְּמָה וְשִׁמּוֹן, שְׂחָדָם תּוֹהָה וּמִשְׁתַּמְסִים עַל צְהוֹ
 שְׂצָה: תְהוֹ. אֲשֶׁטוֹרְדִישׁוֹן צְלַע"ו: בְהוֹ. לְשׁוֹן רִיקוּיָה וְלָדוּ (וּמוֹקְלוֹס): עַל פְּנֵי
 תְהוֹם. עַל פְּנֵי הַמַּיִם שְׁעַל הָרֶכֶץ: וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת. כִּפְסָא הַצְדוֹד
 עוֹמֵד צְחֹרִיר וּמְרַחֵף עַל פְּנֵי הַמַּיִם צְרוּחַ פּוֹי שֶׁל הַקְדוֹשׁ צְרוּחַ הוּא וּבְמִחְמָרוֹ
 פּוֹינְהָ הַמְרַחֶפֶת עַל הַקֵּן (חגיגה טו; מדרש תהלים ג, ה) אֲקוּצְבֵי"ר צְלַע"ו:

before and the earth, to teach us that Hashem did not create the heavens and the earth at exactly the same time. Rather, first He created the heavens, *v'eis* — and only then — did He create the earth (*Chagigah* 12a-b).

stones sunk in the deep, with water coming from them⁷ (*Chagigah* 12a).

With darkness. — וחֶשֶׁךְ

Darkness Then Light

When the earth was. — וְהָאָרֶץ הָיְתָה. 2.

Switching the Order

וְהָאָרֶץ הָיְתָה. מִכְדֵי בְשִׁמַּיִם אֶתְחִיל בְּרִישָׁא, מֵאִי שְׁנָא דְקָא דְקָא חָשִׁיב
 מַעֲשֵׂה אֶרֶץ... מִשְׁלַל לְמַלְכָּה בְּשַׁר וְדָם שְׁאֲמַר לְעַבְדֵי: הַשְׁבִּימוּ לְפָתְחֵי
 הַשְּׂבִיבִים וּמִצָּא נְשִׁים וְאֶנְשִׁים לְמִי מְשֻׁבָּח. לְמִי שְׁאִין דְרַבּוֹ לְהַשְׂבִּיבִים
 (חגיגה יב):

וְחָשֶׁךְ. עֲשֶׂרָה דְבָרִים שְׂאֵל אֶלְפְסִנְדְרוֹס מוֹקְרוֹן אֶת וְקִנֵי הַגִּבּוֹ... אֹר
 נִבְרָא תְחִלָּה אוֹ חָשֶׁךְ אֲמָרוּ לוֹ מִיִּלְתָּא דָא אִין לָה פְתַר... וְנִמְרוּ לִיה
 חָשֶׁךְ נִבְרָא תְחִלָּה דְכְתִיב 'וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹ וְנָהוּ וְחָשֶׁךְ' וְהַדְר 'וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים יְהי אֹר', סְבִירֵי דִילְמָא אֶתִי לְשִׁיּוּלֵי מַה לְמַעְלָה וּמַה לְמַטָּה מַה
 לְפָנִים וּמַה לְאַחֵר (תמיד לא: לב).

Alexander the Great asked the Elders of the South, "What was created first, light or darkness?" They told him that no human could answer that question.

The previous *pasuk* taught us that the heavens were created before the earth. But in its description, the Torah begins speaking about the earth. Why does it not first describe the heavens, which were created first?

But don't we see from our *pesukim* that darkness existed first? Our *pasuk* teaches that *the earth was astonishingly empty, with darkness upon the surface of the deep, and then Hashem said, "Let there be light!"*

We can understand this through a parable: A king once told his servants to arrive at his palace very early the next morning. When he woke up, he found that both men and women servants had come.

The Elders responded as they did because they did not want to get involved in a discussion that would lead to matters that are beyond human understanding (*Tamid* 31b-32a).

Whom did the king praise first? He began by praising the women servants, who usually did not come to serve him early in the morning.

And the Divine Presence hovered. — וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת

Similarly, the earth is slower than the heavens. We see that the creation of the earth took place over more days than those of the heavens. Despite this, the "slow" earth was created alongside the heavens. That is why the Torah first discusses the earth (*Chagigah* 12b).

Where Heaven and Earth Nearly Touch

Astonishingly empty. — תְהוֹ וְנָהוּ

Tohu and Bohu

תְהוֹ וְנָהוּ. תְהוֹ קוֹ יְרוּק שְׁמִקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלוֹ שְׁמִמְנוֹ יֵצֵא חָשֶׁךְ
 ...בְהוֹ אֵלוֹ אֲבָגִים הַמְפּוֹלְמוֹת הַמְשׁוֹקְעוֹת בְּתֵהוֹם, שְׁמִהוֹ יוֹצֵאִין מַיִם.
 (חגיגה יב):

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת. צוֹפָה הֵייתִי בֵּין מַיִם הָעֵלְיוֹנִים לְמַיִם הַתַּחְתּוֹנִים
 וְאִין בֵּין זֶה לָזֶה אֵלָא שְׁלַשׁ אֲצָבָעוֹת בְּלִבָּד שְׁנֹאֲמַר 'וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם' (חגיגה ט):

Ben Zoma said: I was thinking about the mysteries of *Maaseh Bereishis*, the Creation of the Universe, and I understand that where domes of the heavens and the ground meet, there is a space of only three fingerbreadths between the upper waters and the lower waters. Our *pasuk* says that *the breath of Hashem hovered upon the surface of the waters*, like a dove that hovers just above her young, but does not quite touch them⁸ (*Chagigah* 15a).

Tohu is a green line that goes around the entire world, with darkness coming from it. *Bohu* refers to the damp

7. These teachings have hidden meanings, a full discussion of which is beyond the scope of this work. It seems from the *Zohar* and classic works of Jewish thought that *tohu*, the darkness coming from *tohu*, and *bohu* are all barriers that block man's ability to have a clear view of God's light and the full impact of man's own actions. Man is meant to have free will, and clearly seeing these would make it unthinkable to do wrong. The water coming from the *bohu* stones represents the reduced light that is allowed to reach our world and benefit it. See Schottenstein Edition, notes 9 and 25. 8. This teaching also has hidden meanings, a full discussion of which is beyond the scope of this work.

² when the earth was astonishingly empty, with darkness upon the surface of the deep, and the Divine Presence hovered over the surface of the water — ³ God said, “Let there be light,” and there was light. ⁴ God saw that the light was good, and God separated between the light and the darkness. ⁵ God called to the light: “Day,” and to the darkness

☞ Water – Snow – Earth

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת. בַּתְּחִילָה הָיָה הָעוֹלָם מִיַּם בְּמַיִם, מֵאֵי טַעֲמָא, “וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם,” חֲזַר וְעָשָׂא שְׁלֵג... חֲזַר וְעָשָׂא אֶרֶץ... וְהָאֶרֶץ עוֹמֶדֶת עַל מַיִם (ירושלמי חגיגה ב, א):

Our *pasuk* tells us that *the Divine Presence hovered over the surface of “the water,”* teaching that on the first day of Creation there was only one body of water, “water within water.”⁹

On the second day, Hashem separated the upper waters — those above the heaven — from the lower waters — those that remained on earth.

He turned the top of the lower waters into snow, and then turned the snow into the earth that is spread over the waters (*Yerushalmi Chagigah 2:1*).

4. אֶת הָאֹר כִּי טוֹב — *The light was good.*

☞ The Special Light of the First Day

אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. אֹר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן... עֲמַד וּגְבוּז מִהֶן... וְלִמֵּי גְבוּז, לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, שֶׁנֶּאֱמַר “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב” וְאֵין טוֹב אֶלָּא צְדִיק (חגיגה יב):

The light that Hashem created on the first day allowed a person to see everything from one end of the world to the other. Since He saw that people would act improperly, He hid it, and stored it for the righteous people in the Future Era (*Chagigah 12a*).

☞ All the World for One Righteous Person

אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. אֶפִּילוֹ בְּשִׁבְלֵי צְדִיק אֶחָד עוֹלָם נִבְרָא שֶׁנֶּאֱמַר “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב” וְאֵין טוֹב אֶלָּא צְדִיק (יומא לה):

It was worth creating the world even for one righteous person. Our *pasuk* says: *God saw the light that it was good, and the word “good”* refers to a righteous person (*Yoma 38b*).

☞ A Good Omen

אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. הַרְוָאָה טִיבָת בְּחִלּוּמוֹ סִימָן יָפֵה לוֹ, מֵאֵי טַעֲמָא ... שְׁמִי-בְּרֵאשִׁית” עַד (להלן פסוק ד) “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר [כִּי טוֹב]” לֹא כְּתִיב טִיבָת (בבא קמא נה):

If someone sees the letter ט, *tes*, in a dream, it is a good sign, because starting from *Bereishis*, the first word in the Torah, the first *tes* in the Torah is in the word *to*, good (*Bava Kamma 55a*).

☞ Benefit From the Light Before Making the Blessing

אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. אֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד שֶׁיֵּאוּתוֹ לְאוּרוֹ... “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב” וְאֶחָד כֶּךָ “וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ” (ירושלמי ברכות ח, א):

During *Havdalah* at the conclusion of the Shabbos, a blessing is made over a candle. The law is that one must be able to benefit from the candle’s light before reciting this blessing.

We find a hint to this law in our *pasuk*: First *God saw the light that it was good*, only then, after He “saw” it, *He separated* [*vayavdeil*]¹⁰ between the light and the darkness (*Yerushalmi Berachos 8:6*).

5. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם — *God called to the light: “Day.”*

☞ Day or Night?

The word “*or*” means “light.” The first Mishnah in *Pesachim* teaches that one is obligated to search for *chametz*, leavened items, on “*or*” of the 14th of Nissan. The Gemara discusses whether the term “*or*” refers to the nighttime¹¹ or early in the morning, when it is first starting to become light. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. מִיִּתְיָבִי וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם” אֶלְמָא אֹר יִמְמָא הוּא. הָכִי קָאָמַר לְמַאִיר וְכָא קָרָא יוֹם... אֶלָּא הָכִי קָאָמַר קְרִיבָה רַחֲמֵנָא לְנִהוּרָא וּפְקִדְיָה אֲמַצְנֵתָא דִּימְמָא וְקְרִיבָה רַחֲמֵנָא לְחֶשְׁבָּא וּפְקִדְיָה אֲמַצְנֵתָא דְלֵילָה (פסחים ב):

A simple translation of our *pasuk* — *God called “or” day* — would seem to imply that “*or*” means daytime.

But it is also possible that our *pasuk* is using the word “*or*” to mean “light”: *God gave the name “day” to the time when it begins to become light* [*“or”*].

The Gemara concludes that the word “*kara*, called” in our *pasuk* does not mean that God gave “*or*” the name day, and “*choshech*” the name night. Rather *kara* means that He *called upon* them, giving them tasks: light to serve during the day, and darkness to serve at night (*Pesachim 2a*).

☞ Separate Domains

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. מִשָּׁל ... לְמִלְךָ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי אִיסְטְרִיגִין. נָה אֹמַר אֲנִי מְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם וְנָה אֹמַר אֲנִי מְשַׁמֵּשׁ בַּיּוֹם. קָרָא לְרֵאשׁוֹן וְאָמַר לוֹ: פְּלוּנִי, הַיּוֹם יִהְיֶה תְּחוּמָּךְ. קָרָא לְשֵׁנִי וְאָמַר לוֹ: פְּלוּנִי, הַלַּיְלָה יִהְיֶה תְּחוּמָּךְ. הָדָא הוּא דְכֵתִיב: “וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְגו’,” לְאוֹר אָמַר לוֹ הַיּוֹם: יִהְיֶה תְּחוּמָּךְ וְלַחֹשֶׁךְ אָמַר לוֹ הַלַּיְלָה יִהְיֶה תְּחוּמָּךְ (ירושלמי ברכות ח, א):

Light and darkness were like two governors of a king, both of whom wanted to rule the same area.

To settle the matter, the king called to one and decreed, “Your area will be the day!” He then called to the second one and decreed, “Your area will be the night!”

Similarly, our *pasuk* tells us that *God called to the light and decreed: “You will rule by day!”* and *He called to the darkness and decreed: “You will rule by night!”* (*Yerushalmi Berachos 8:6*).

9. A simple understanding of this is that the waters that would ultimately be the “upper waters” and those that would remain the “lower waters” were all together. 10. The word *vayavdeil* has the same root as the word *Havdalah*. 11. That is, the night *before* the day of the 14th of Nissan. The Mishnah may have used *or*, “light” — a more pleasant and refined word — as a euphemism for nighttime. Indeed, the Gemara’s conclusion is that the Mishnah does mean nighttime, which is when the search is done.

קָרָא לַיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד: פ ❖
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיִהְיֶה מַבְדִּיל בֵּין מַיִם
 לַמַּיִם: ז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר
 מִתַּחַת לַרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מַעַל לַרְקִיעַ וַיְהִי־כֵן: ח וַיִּקְרָא
 אֱלֹהִים לַרְקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי: פ ❖

קרא ליליא ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד: פ
 ויאמר יי יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים: ז
 ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן: ח ויקרא אלהים לרקיע שמיים ויהי ערב ויהי בוקר יום שני: פ

כ"ט

שהם פלוים צמאמרו של מלך (בראשית רבה 7, א): (ו) ויעש אלהים את הרקיע. פקנו על עמדו והיא עשייתו, כמו "ועשקה את לפרגיה" ודברים כח, יב: מעל לרקיע. על הרקיע לא נאמר אלא "מעל לרקיע", לפי שהן פלוין צחור (בראשית רבה 8, א) ומפני מה לא נאמר "כי טוב" ביום שני, לפי שאלה היה נגמר מלאכת המים עד יום שלישי והרי התחיל זה בשני ודבר אלא נגמר אינו צמלאו וטובו. ובשלישי נגמר מלאכת המים והתחיל ונמר מלאכה אחרת כפל זו "כי טוב" שני פעמים, אחד לגמר מלאכת השני ואחד לגמר מלאכת היום (שם ו: ח) ויקרא אלהים לרקיע שמיים. שא מים, שם מים, אש מים, שערבן זה בזה ועשה מהם שמים (שם ז; חגיגה יב):

(ה) יום אחד. לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון כמו שכתוב בשאר הימים, שני, שלישי, רביעי, למה כתב אחד, לפי שהיה הקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו, אלא נבראו המלאכים עד יום שני. כך מפורש בבראשית רבה (ג, ח): (ו) יהי רקיע. יחזק הרקיע, שאף על פי שנבראו שמים ביום הראשון עדיין לחים היו וקראו בשני מגערת הקדוש ברוך הוא צמאמו יהי רקיע, וזהו שכתב "עמודי שמים ירופפו" (איוב כ, יא) כל יום ראשון, ובשני "תמהו מגערתו" (שם), כלום שמשפומם ועומד מגערת המאיים עליו (בראשית רבה 7, ז, ב, י; חגיגה יב): בתוך היום. צמאלע המים, שגש הפרש בין מים העליונים לרקיע כמו בין הרקיע למים שעל הארץ. הא למדך

And there was evening and there was morning, one day. — ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

The Gemara therefore asks whether one who mistakenly missed Minchah can make up for it at Maariv, which is really the next day¹² (*Berachos* 26a).

❖ Night Before Day

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. מאי שנא דתני בערבית ברישא ... וליף מבריתו של עולם דכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (ברכות ב):

❖ As Great as the Day of Creation

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. גדול קבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ ... שנאמר ... "וישמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יורעאל" (הושע ב, ב) וכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (פסחים פח):

The first Mishnah of *Berachos*, the first tractate of the Talmud, begins with a discussion of the obligation to recite the *Shema* in the evening.

The day that the exiles of Israel will all be gathered together will be as great as the day when heaven and earth were created.

But why does the Mishnah start with the evening *Shema* and only then discuss the morning *Shema*?

A *pasuk* in *Hoshea*¹³ says, "The day" of their ingathering is great — not simply that the ingathering will be great, but "the day" of the ingathering. "The day" is a reference to another great day: the day when heaven and earth were created, as our *pasuk* says, *There was evening and there was morning — "one day"* (*Pesachim* 88a).¹⁴

It bases itself on our *pasuk*, where, in describing the first day of Creation, the Torah first says, *And there was evening*, and then says, *there was morning* (*Berachos* 2a).

❖ As Joyous as the Day of Creation

❖ The Evening and the Next Morning Are the Same Day.

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתים משום דחד יומא הוא דכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (ברכות ב):

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. כתיב: "ויהי ביום השמיני" (ויקרא ט, א) ותניא אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא: "ויהי ביום השמיני" וכתיב התם: "ויהי בקר יום אחד" (מגילה ה):

If one mistakenly did not recite one of the daily prayers, at the next prayer he recites *Shemoneh Esrei* (also known as the *Amidah*) twice: the first for his current obligation to pray and the second to make up for his missed prayer.

In discussing the use of the word *vayehi*, and it was, the Gemara teaches:

Accordingly, one who mistakenly skipped Maariv (the evening prayer) can make up for it at Shacharis (the morning prayer), and one who mistakenly missed Shacharis can make up for it at Minchah (the afternoon prayer).

On the day the *Mishkan* (Tabernacle) was dedicated, there was as much happiness before Hashem as on the day when the heaven and the earth were created.

We see from our *pasuk* — *And there was evening and there was morning, one day* — that the night and the following day are considered one unit. Similarly, the morning and afternoon are certainly the same day.

In describing the day of the dedication of the *Mishkan*, the Torah writes, ויהי, and it was on the eighth day,¹⁵ and our *pasuk* uses similar language, ויהי, and it was ... one day (*Megillah* 10b).

12. The conclusion is that one can recite the makeup prayer at Maariv. 13. 2:2.
 14. See Schottenstein Edition, note 12. 15. *Vayikra* 9:1.

He called: "Night." And there was evening and there was morning, one day.

Second Day ⁶ God said, "Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it separate between water and water." ⁷ So God made the firmament, and separated between the waters which were beneath the firmament and the waters which were above the firmament. And it was so. ⁸ God called to the firmament: "Heaven." And there was evening and there was morning, a second day.

¶ One Day

One of the rules used in the Oral Law to understand the Torah's intent is *gezeirah shavah*: Where similar words (or sometimes words with similar meanings) appear in different places, the reference links the *pesukim* so that they shed light on one another. A *gezeirah shavah* must be based on a tradition handed down from Sinai.

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. מֵה "יוֹם אֶחָד" הָאֲמֹר בְּמַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה אִף "יוֹם אֶחָד" הָאֲמֹר בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה (חולין פג):

Our *pasuk* says *there was evening and there was morning, "one day"*; the "day" was made up of a nighttime followed by a daytime.

The Torah forbids the slaughter of an animal and its offspring "on one day."¹⁶ We learn from our *pasuk* that with regard to slaughtering, too, the "day" begins at nighttime. If an animal was slaughtered at night, its parent or offspring cannot be killed that night or during the daytime that follows (*Chullin 83a*).

6. יהי רקיע — Let there be a firmament.

¶ Positioning the Heavens

יהי רקיע. "יהי רקיע בתוך המים," יהי רקיע בתוֹךְ (ירושלמי ברכות א, א):

God commanded that there be a firmament *in the midst of the waters*; this means exactly halfway between the waters in the heavens and the waters on earth (*Yerushalmi Berachos 1:1*).

¶ Firming the Heavens

יהי רקיע. "יהי רקיע," יחזק הרקיע, יקנש הרקיע, יגלד הרקיע, ימתח הרקיע (ירושלמי ברכות א, א):

The heaven had actually already been created on the first day of Creation, but it was far from complete. The command in our *pasuk*, on the second day of Creation, was that the heaven stiffen, set, crust, and stretch (*Yerushalmi Berachos 1:1*).

¶ Monday — the Day the Waters Were Separated

The daily *tamid* offerings in the *Beis HaMikdash* were brought on behalf of the entire nation. The *Kohanim* actually performed the service, but representatives of the *Yisraelim* — Jews who were not *Kohanim* — had to be present.

The prophets established a system where worthy *Yisraelim*, representing the entire nation, were divided into

twenty-four groups (*maamados*). Each group (*maamad*) served one week at a time, with some members of the *maamad* going to the *Beis HaMikdash* and praying for Divine acceptance of the offering. The other members of that *maamad* gathered in local towns, praying and reading specific Torah portions. On Monday, Tuesday, Wednesday, and Thursday, the members of the *maamad* would fast as a merit for a specific group of people.

יהי רקיע. תני, אנשי משמר היו מתענים בכל יום, בשני היו מתענין על מפרשי ימים (על שם שנאמר בו): "ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים" (ירושלמי תענית ד, ג):

On Monday, the second day of the week, the men of the *maamad* would fast for the safety of those who travel the seas, because it was on the second day of Creation that Hashem separated the waters (*Yerushalmi Taanis 4:3*).

And let it separate between water and water.

¶ How Much Space Is Between the Waters in Heaven and Those on Earth?

ויהי מבדיל בין מים למים. הבדלה ביום שני הוא דהואי דכתיב "ויהי מבדיל בין מים למים," וכמה... כמלא נימא, ורבנן אמרו: כי גודא דגמלא, מר זוטרא ואיתנימא רב אסי אמר: בתרי גלימי דפריסי אהדרי ואמרי לה: בתרי כסי דסחיפי אהדרי (חגיגה טו):

Our *pasuk* tells us that the waters above the heaven were separated from those on earth on the second day of Creation.

How much space is there between the upper and lower waters?

Rav Acha bar Yaakov says: A hairsbreadth. The Rabbis say there is as much space as there is between two planks of a bridge. Mar Zutra (some say, Rav Assi) says they are like two pieces of clothing spread out on each other. Some say the upper and lower waters are like two cups, one stuck inside the other (*Chagigah 15a*).¹⁷

8. ויהי ערב ויהי בקר יום שני — And there was evening and there was morning, a second day.

¶ The Second Day of the Week or the Second Month?

ויהי ערב ויהי בקר יום שני. או אינו אלא שנים בשבת? לא מצאנו חשבון זה מן התורה. והא כתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום שני" אין למידן מבריתו של עולם (ירושלמי ראש השנה א, א):

Pesukim frequently refer to a date only by giving a number [e.g., "on the first"].¹⁸ In such a case, the number refers

16. Ibid. 22:28. 17. See Schottenstein Edition, notes 13 and 16.

18. See, for example, 8:13 below.

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מְקוֹם אֶחָד
וְתִרְאֶה הַיַּבְשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים | לַיַּבְשָׁה אֶרֶץ
וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ יא וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאֶרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה
פְּרִי לְמִינּוֹ אֲשֶׁר זָרְעוּבוּ עַל־הָאֶרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ יב וַתּוֹצֵא
הָאֶרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֵשֶׂה־פְּרִי

ט וַיֹּאמֶר יי ויתכנסו מן מתחת שמיא
לאתר חד ותתחזי יבשמת ונהה כן:
י וקרא יי ליבשמת ארעא ולבית כנישות
מניא קרא יממי ונחא יי ארי טב: יא ויאמר
יי תדאית ארעא דיתאה עסבא דבר
ורעה מוודרע אילן פירין עבד פירין
לונה די בר ורעה בה על ארעא ונהה
כן: יב ואפקת ארעא דיתאה עסבא דבר
ורעה מוודרע לונהי ואילן עבד פירין

כ"ט

הנהגה יא. בלשון "לע"ז נקרא "דשא" ארצות, פולן צטרבוזיאל, וכל גרש
לעלמו נקרא "עשב": מזריע זרע. שיגדל צו זרעו לזרוע ממנו במקום
אחר: עץ פרי. שיהא טעם העץ פטעם הפרי, והיא לא עסקה כן אלא
"והואל הארץ וגו' ועץ עשה פרי", ולא העץ פרי, לפיכך כשמתקבל אדם על
טונו נפקדה גם היא על טונה ונתקללה ובראשית רבה ה, ט: אשר זרעו
בו. הן גרעיני כל פרי שמהן האילן לומח כשנוטעים אותם: (יב) ותוצא
הארץ וגו'. חף על פי שלא נאמר "למינהו" בדשאים צלוייהו, שמשו
שנטווי האילנות על כך ונשאו קל וחומר צעלמן, כמפורש בחגדה בדשאים
חולין (ט:).

(ט) יקוו המים. שטוחין היו על פני כל הארץ והקוים צחוקיגוס הוא
הים הגדול שצבל הימים (פרקי דרבי אליעזר פרק ה; בראשית רבה ה, ב;
חורת כהנים שמיני פרשתא ג) (י) קרא ימים. והלא יס אחד הוא, אלא
חינו דומה טעם דג העולה מן הים צעבו לדג העולה מן הים צחוקיגוס
(בראשית רבה טז טז ח): (יא) תדשא הארץ דשא עשב. לא "דשא"
לשון "עשב" ולא "עשב" לשון "דשא", ולא היה לשון המקרא לומר פעל
הארץ, שמיני דשאין מחולקין, כל אחד לעלמו נקרא עשב פלוני, ואין לשון
למדבר לומר דשא פלוני, שלשון "דשא" היא לבישת הארץ צעצעים כשהיא
מתמלאת בדשאים: תדשא הארץ. תתמלא ותתפסה לבגש עשבים (ראש

to the month in which the event occurred, not the day of the week.¹⁹

An exception to this is during the days of Creation, where the Torah refers, as it does in our *pasuk*, to the specific day of Creation (*Yerushalmi Rosh Hashanah* 1:1).

§ The Fire of Gehinnom Is Created

ויהי ערב ויהי בקר יום שני. מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת, מפני שנגברא בו אור של גיהנם (פסחים נד):

At the end of each day of Creation — except for the second day — the Torah tells us, *And God saw that it was good*.

Why does it not say “and it was good” on the second day? Because the fire of Gehinnom was created on the second day (*Pesachim* 54a).

9. Let the waters beneath the heaven be gathered into one area, and let the dry land appear.

§ Tuesday — the Day the Dry Land Appeared

As explained in *pasuk* 6, there was a system of *maamados*. On Monday, Tuesday Wednesday, and Thursday, members of the *maamad* group would fast as a merit for a specific group of people.

יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה. בשלישי היו מתעניין על יוצאי דרכים, ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים (ירושלמי תענית ד, ג):

On Tuesday, the third day of the week, the men of the *maamad* would fast for the safety of those who travel the

roads, because it was on the third day of Creation that Hashem made the water gather and the dry land appear (*Yerushalmi Taanis* 4:3).

10. And to the gathering of the waters He called: “Seas.”

§ Immersing in the Sea

ולמקוה המים קרא ימים. כל הימים במקוה, שנאמר וילמקוה המים קרא ימים (מקואות ה, ד, פרה ה, ח):

R' Meir says that with regard to the laws of immersion, the seas have the same rule as a *mikveh*,²⁰ as our *pasuk* says, *and to the gathering [“mikveh”] of the waters He called: “Seas.”*

R' Yehudah says that this rule does not apply to every body of water, only to the oceans that surround the continents and the seas that connect to the oceans. He explains that we see this from our *pasuk*, where it says that Hashem called the *mikveh* “Seas,” in the plural, referring only to bodies of water that include water from different rivers and seas (*Mishnah Mikvaos* 5:4; *Mishnah Parah* 8:8; *Shabbos* 109a).

§ The Status of Water From Oceans

ולמקוה המים קרא ימים. מודה רבי ליעזר לחכמים במי ים הגדול שאפילו הן סרוחים, התורה קרא אותן ימים וילמקוה המים קרא ימים (ירושלמי תרומות יא, ב):

There is a disagreement between the Sages and R' Liezer whether liquids that are ruined and unfit for human drinking can become *tamei*, ritually impure.

19. If the *pasuk* is referring to a date within the month, it specifically says “on such and such of the month” or, after referencing the month, “on such and such of it.” 20. There are different categories of water through which one can be purified from *tumah*, spiritual impurity. Although they are frequently all called a “*mikveh*,” *mikveh* is only one of the categories. Different laws apply to each category, and not all purifications can be accomplished through immersion in what is technically a *mikveh*.

Third Day ⁹ God said, “Let the waters beneath the heaven be gathered into one area, and let the dry land appear.” And it was so. ¹⁰ God called to the dry land: “Earth,” and to the gathering of waters He called: “Seas.” And God saw that it was good. ¹¹ God said, “Let the earth sprout vegetation: herbage yielding seed, fruit trees yielding fruit each after its kind, containing its own seed on the earth.” And it was so. ¹² And the earth brought forth vegetation: herbage yielding seed after its kind, and trees producing fruit,

Even so, R' Liezer agrees that although the waters of the Great Sea²¹ were never drinkable because they are too salty, they can become *tamei*, based on our *pasuk*, which refers to the “Seas” as water (*Yerushalmi Terumos* 11:2).

11. תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי — Let the earth sprout vegetation: herbage yielding seed, fruit trees yielding fruit.

☞§ Created in Tishrei

תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי. מִנּוּן שְׁבֻתֵי שְׂרִי נִבְרָא הָעוֹלָם? שְׁנָאֵמַר “וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע עֵץ פְּרִי.” אִיזְהוּ חֲדָשׁ שְׁהָאָרֶץ מְלִיאָה דְּשָׂאִים וְאֵילָן מְלֵא פִירוֹת? הֵי אֹמְרַי זֶה תְּשָׂרִי (ראש השנה יא):

R' Eliezer says that the world was created in the month of Tishrei, while R' Yehoshua says that the world was created in the month of Nissan. Each one cites *pesukim* to support his position.²²

R' Eliezer notes that our *pasuk* shows that the world was created in Tishrei.

Our *pasuk* says, *And God said, “Let the earth sprout vegetation: herbage yielding seed, fruit trees yielding fruit.”*

This seems to say that at the moment of Creation, the fields were covered with vegetation and the trees were already bearing ripe fruit. Tishrei falls at the end of summer, when the land is covered with vegetation and trees are filled with mature fruits (*Rosh Hashanah* 11a).

☞§ Understanding Hashem’s Will

תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי. בְּשַׁעַה שְׂאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא “לְמִינְהוּ” בְּאֵילָנוֹת נִשְׂאוּ דְּשָׂאִים קַל וְחֹמֶר בְּעֵצָמָן, אִם רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֵרְבוּבָיָא, לְמַד אֵמַר “לְמִינְהוּ” בְּאֵילָנוֹת? וְעוֹד קַל וְחֹמֶר, וְמַד אֵילָנוֹת שְׂאֵין דְּרַכּוּ לְצִאת בְּעֵרְבוּבָיָא, אֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא “לְמִינְהוּ”, אֲנִי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. מִיָּד כָּל אֶתְדַּר וְאֶתְדַּר לְצֵא לְמִינֵו (חולין ט):

In our *pasuk*, the trees were commanded to grow from the earth “according to their kind,” but the vegetation was not. In the next *pasuk*, we find that the vegetation, too, sprouted “according to its kind.”

The vegetation²³ used the following logic: Clearly, Hashem does not want different species growing together, and that is why He commanded each of the various trees to grow “according to its kind.” If this is true of trees, which

are large, and cannot grow so closely together, and are easily distinguishable, how much more must that apply to us, the grasses and herbs, that truly grow side by side and would be almost impossible to tell apart!

Thus, at Creation, each of the many types of vegetation grew “according to its kind” without specifically being commanded to do so (*Chullin* 60a).

☞§ Delayed Retribution

תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי. לְמַד נִתְקַלְלָה הָאָרֶץ? רַבִּי יוֹדֵן בַּר שְׁלוֹם אָמַר: עַל יְדֵי שְׁעֻבָּה עַל גְּזוּרָתוֹ שֶׁל הַקַּבָּ"ה, “תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע [עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי].” וְהִיא לֹא עֲשֵׂת, אֲלָא “וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע לְמִינְהוּ [וְעֵץ עֵשֶׂה פְּרִי]” (להלן פסוק יב) (ירושלמי כלאים א, ז):

When Adam was cursed for eating from the Tree of Knowledge, the earth was cursed as well.²⁴ What did the earth do wrong that would cause it to deserve a curse?

In our *pasuk*, Hashem declared, “Let the earth sprout vegetation: herbage yielding seed, fruit trees yielding fruit.” The phrase *fruit trees yielding fruit* included two commands: “fruit trees” meant that the wood of the tree itself should taste like its fruit, and “yielding fruit” meant that the trees should bear fruit.

However, in the next *pasuk*, we find that the earth only brought forth ... trees yielding fruit; although the trees bore fruit, their wood did not taste like the fruit (*Yerushalmi Kilayim* 1:7).

12. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא — And the earth brought forth vegetation.

☞§ Created in Nissan

וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא. מִנּוּן שְׁבֻתֵי נִבְרָא הָעוֹלָם? שְׁנָאֵמַר “וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרִיעַ זְרַע ... וְעֵץ עֵשֶׂה פְּרִי.” אִיזְהוּ חֲדָשׁ שְׁהָאָרֶץ מְזֻרִיעַ דְּשָׂאִים וְאֵילָן מְזֻרִיעַ פִירוֹת? הֵי אֹמְרַי זֶה נִסָּן (ראש השנה יא):

R' Eliezer says that the world was created in the month of Tishrei, while R' Yehoshua says that the world was created in the month of Nissan.²⁵

R' Yehoshua notes that our *pasuk* shows that world was created in Nissan.

Our *pasuk* says, *And the earth brought forth vegetation: herbage yielding seed after its kind, and trees producing fruit.*

21. Referring here to “Oceanus,” the large body of water that encircles the globe and includes all oceans and most seas.

22. This disagreement extends to include in which month Avraham and Yaakov were born, in which month the Patriarchs all passed away, and in which month the ultimate Redemption is most likely to occur. Additionally, they each calculate the dates of the Flood differently (below, 7:11ff).

23. *Maharsha* explains that this refers to the angels appointed to make the various species grow.

24. See below, 3:17. 25. See v. 11 above, “Created in Tishrei.”

אֲשֶׁר זָרְעוּבוּ לְמִינָהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: יג וַיְהִי-עֶרְב וַיְהִי-
 בֶקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי: פ
 יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם
 וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם: טו וְהָיוּ
 לְמְאֹרֹת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-כֵן: טז וַיַּעַשׂ
 אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת-הַמָּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשַׁלַּת
 הַיּוֹם וְאֶת-הַמָּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשַׁלַּת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים:
 יז וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ:

די בר ורעה בה לננה ונחא יי
 ארי טב: יג ונהה רמש ונהה צפר
 יום תליתאי: יד ואמר יי יהון נהורין
 ברקיעא דשמאי לאפרשא בין
 יממא ובין ליליא ויהון לאתין
 ולזמני ולממני בהון יומין ושניין:
 טו ויהון לנהורין ברקיעא דשמאי
 לאנהרא על ארעא ונהה כן:
 טז ועבר יי ית תרין נהוריא רברביא
 ית נהורא רבא למשלט ביממא וית
 נהורא זערא למשלט בליליא וית
 פוכביא: יז ויהב יתהון יי ברקיעא
 דשמאי לאנהרא על ארעא:

כט"ו

סימן רע הוא לעולם, שנאמר "מאותות השמים אל תקחו וגו'" (ירמיה ז, ב) צעשוכס רלון הקדוש צרוך הוא חין חסם לריבין לדחוג מן הפורעניות (סוכה כטו): ולמועדים. על שם העתיד, צעתידיש ישראל להלכות על המועדות והם נמנים למוולד הלכנה ובראשית רבה ו, א, שמות רבה טו, ט: ולימים. שמוש החמה חלי יום ושמוש הלכנה חליו, הכי יום שלם: ושנים. לטוף שס"ה ימים ורצבע יוסו יגמרו מהלכן צי"ב מזלות המסרתים אותם, והיא שנה (ברכות לב) וחוורים ומתחילים פעם שניה להצב בגלגל כמהלכן הראשון: (טו) והיו למאורות. עוד זאת ישמשו שניאירו לעולם: (טז) המאורות הגדולים. שנים נבראו, ונתמטטה הלכנה על שנקרנה ונמרה חי חפשה לשני מלכים שישמשו צכתר חחד (חולין סז): ואת הכוכבים. על ידי שמיטט את הלכנה הרצה לצבירה להפיס דעתה ובראשית רבה ו, ד:

(יד) יהי מארת וגו'. מיום ראשון נבראו וצרכיני לנה עליהם להפלות צרקיע (חגיגה יב) וכן כל פולדות שמים וחרן נבראו ציום ראשון וכל חחד וחד נקבע ציום שפגור עליו ותחומא ינו חב; בראשית רבה יב, ד. הוא שפתיב "את השמים" לרבות פולדותיהם "ואת הארץ" לרבות פולדותיה ובראשית רבה א, יד: יהי מארת. חסר וי"ו פתיב, על שהוא יום מחרה ליפול חספרה צתינקות. הוא ששנינו צרכיעי היו מתענים על חספרה שלא תפול צתינקות (תענית כז; מסכת סופרים פרק י"א): להבדיל בין היום ובין הלילה. משפגור האור הראשון, חבל צעצעת (ולקוט שמשוני מז; בראשית רבה יא, ב; יב, א) ו"א: צעשת] ו"א: צעלשת ובראשית רבה ג, ו; סדר אליהו זוטא כא) ימי בראשית שמשו האור והחשך הראשונים זה ציום וזה צלילה ובראשית רבה ג, ו; פסחים ב, חגיגה יב) ו"א: וקניס] יחד צין ציום וצין צלילה: והיו לאתת. כשהמאורות לוקין

This seems to say that when it was created, the earth was only beginning to bring forth the vegetation, and the trees were only beginning to produce fruits. Nissan falls in the springtime, when the crops are just beginning to sprout (Rosh Hashanah 11a).

on the third day? He desires the prayers of the righteous, so He created a situation that would compel Adam to pray (Chullin 60b).

14. יהי מארת — Let there be luminaries.

Ready and Waiting

ותוצא הארץ דשא. כתיב ונתוצא הארץ דשא בתלת בשבתא, וקתיב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ" (להלן ב ה) במעלי שבתא, מלמד שיצאו דשאים ועמרו על פתח קרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו. ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של צדיקים (חולין ס):

Wednesday — For the Health of the Children

As explained in pasuk 6, there was a system of maamadot. On Monday, Tuesday, Wednesday, and Thursday, members of the maamad group would fast as a merit for a specific group of people.

Our pasuk tells us that on the third day of Creation, The earth brought forth vegetation. On the other hand, we find that until man was created on the sixth day, All the plants of the field were not yet on the earth.²⁶ If the plants were created on the third day, they should have been covering the earth before the creation of man?!

יהי מארת. צרכיעי היו מתעניין על התינוקות שלא תעלה אספרה לתוך פיהם. ויאמר אלהים יהי מארת", מארת כתיב (ירושלמי תענית ד, ג):

On the fourth day of Creation, Hashem said, "Yehi me'oros, Let there be luminaries." In the Torah, the word me'oros, luminaries, which would usually be spelled me'oros, is spelled מארת, without the letter vav. Spelled this way, the word can also be read as מארת, me'eiros, which means curses.

In fact, the vegetation did start to grow on the third day. But it just began to appear and did not grow any more until Adam, the First Man, came and prayed for the plants to grow. In response to those prayers, rain came and the vegetation sprouted and grew.

It is for this reason that on Wednesday, the fourth day of the week, the men of the maamad would fast for the well-being of children, specifically that they not fall ill with askerah²⁷ (Yerushalmi Taanis 4:3).

26. Below, 2:5. 27. Askerah is a fatal illness that makes breathing impossible; some suggest that it is diphtheria. The Sages describe it as "the most difficult of all deaths" (Berachos 8a). Children were particularly in danger of falling ill with it.

each containing its seed after its kind. And God saw that it was good.¹³ And there was evening and there was morning, a third day.

Fourth Day ¹⁴ God said, “Let there be luminaries in the firmament of the heaven to separate between the day and the night; and they shall serve as signs, and for festivals, and for days and years;¹⁵ and they shall serve as luminaries in the firmament of the heaven to shine upon the earth.” And it was so.¹⁶ And God made the two great luminaries, the great luminary to dominate the day and the small luminary to dominate the night; and the stars.¹⁷ And God set them in the firmament of the heaven to give light upon the earth,

וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים — And for festivals, and for days.

☞ The Prayer on Rosh Chodesh

וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים. בתפילה... שמואל אמר: צריך לומר והשיאנו. רב אמר: צריך להזכיר בה זמן. תני רב הושעיא: “יהיו לאות ולמועדים ולימים ושנים” (ירושלמי ברכות ט, ב):

Shmuel says: During the Mussaf Prayer of Rosh Chodesh, one says the prayer “*V’hasi’einu*, Bestow upon us,” just as on a festival. Rav says that one must mention the season, just as one does in the festival prayers.²⁸

R’ Hoshaya notes that the word “*moadim, festivals*,” in our *pasuk* refers to the three pilgrimage festivals: Pesach, Shavuot, and Succot, and the word “*ul’yamim, and for days*” refers to Rosh Chodesh. By listing Rosh Chodesh alongside the festivals, the *pasuk* indicates that our prayers on Rosh Chodesh should be like those of the festivals, as Shmuel and Rav ruled²⁹ (*Yerushalmi Berachos 9:2*).

16. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים. — And God made the two great luminaries.

☞ The Two Luminaries — Equal or Unequal?

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים. כתיב: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים” וכתוב “אֶת הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים ... וְאֵת הַמְּאֹרֹת הַקְּטָנִים.” אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה: לבי ומעטי את עצמך... אמר לה: זיל, לימנו בך ישראל ימים ושנים. אמרה ליה: יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא, דכתיב “יהיו לאות ולמועדים ולימים ושנים.” זיל ליקרו צדיקי בשמיה, יעקב הקטן, שמואל הקטן, דוד הקטן. חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הים, והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש, מה נשתנה שיעיר של ראש חדש שנאמר בו “לה” (במדבר כח, טו)? אמר הקדוש ברוך הוא: “שיעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הים.” (חולין ס:).

Our *pasuk* seems to contradict itself: First it says, God made the two great luminaries, indicating that the sun and the moon were equal. But it then speaks of the great luminary and the small luminary, indicating that one is greater than the other!

R’ Shimon ben Pazi explains that when the sun and moon were created, they were, in fact, equal.

Then the moon came to Hashem and complained, “How can two kings possibly use the same crown?”

“Go and make yourself smaller!” was Hashem’s response.

The moon protested that it was being punished for making a valid point.

Hashem tried to comfort the moon, saying that although the sun will be visible only by day, the moon will be visible at night and, frequently, by day.

The moon was not calmed, so Hashem reassured the moon that the Jews would establish their months according to the moon’s monthly cycle.³⁰

The moon answered that the sun, too, is involved in establishing the months, because there is a requirement that the festivals take place in their proper seasons.³¹ In fact, *pasuk* 14 tells us that *They* — in plural, both the sun and the moon — *shall serve for festivals, and for days and years*.

Hashem then told the moon, “Just as you are called ‘the small luminary,’ many righteous people — including Yaakov, Shmuel, and David — will be called ‘the small,’ just like you.”

The moon was still unhappy, so Hashem commanded that on Rosh Chodesh, which celebrates the reappearance of the moon each month, the Jews would bring as a *mussaf*, additional offering, *חטאת לה*, a *sin offering for Hashem*, to “atone,” as it were, for His making the moon smaller (*Chullin 60b*).

17. וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. — And God set them in the firmament of the heaven to give light upon the earth.

☞ When Was Light Created?

וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. ואור ביום ראשון איברי? והכתיב “וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם” וכתוב “וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם רִבְעִי” (להלן פסוק יט) (חגיגה יב):

28. It is unclear whether Rav is referring to the passage “*Valitein lanu*, And You gave us” from the festival prayers, or to the blessing “*Who sanctifies Israel and the seasons*,” which concludes the festival blessing of *V’hasi’einu*. 29. In practice, we do not follow the rulings of Shmuel and Rav. See Schottenstein Edition, 90a notes 8 and 9. 30. The months of the Jewish calendar are based on the lunar cycle, with each month starting when the new moon becomes visible from earth. 31. The lunar year is approximately 11 days shorter than the solar year, which determines the seasons. If we were to follow a strictly lunar calendar, within several years the festival of Pesach would occur during the winter, and the Torah commands that we are to ensure that Pesach occurs during the spring. This is why the Jewish calendar has periodic leap years. During a leap year, an additional month of Adar is added to the year, balancing the lunar and solar years.

יח וְלַמַּשֶׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְלַהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא
 אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: יט וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי: פ
 כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ גֹּפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף
 עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רְקִיעַ שְׁמַיִם: כא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-
 הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה | הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ
 הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֶת כָּל-עוֹף כְּנָף לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-
 טוֹב: כב וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-
 הַמַּיִם בַּיּוֹמִים וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ: כג וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם
 חַמִּישִׁי: פ
 כד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ גֹּפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה

יח ולמשלט ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החושך וירא
 ולאפרשא בין נהורא ובין חשוכא
 ונחא ?? ארי טב: יט ונהיה רמש ונהיה
 צפר יום רביעיאי: כ ואמר ?? ירחשון
 מיא רחש נפשא חיתא ועופא ופרח
 על ארעא על אפי רקיעא דשמאי:
 כא וברא ?? ית תניניא רברביא
 וית כל נפשא חיתא דרחשא
 די ארחישו מיא לניהון וית כל
 עופא דפרח לניהוי ונחא ?? ארי
 טב: כב וברך אתהון ?? למימר פושו
 וסגו ומלו ית מיא בייממיא ועופא
 וסגי בארעא: כג ונהיה רמש ונהיה
 צפר יום חמישאי: כד ואמר ?? תפק
 ארעא נפשא חיתא לונה בעיר

כ"ט

(כ) נֶפֶשׁ חַיָּה. שִׂיחָה צֶה חַיִּית: שָׂרָץ. כָּל דָּבָר חַי שֶׁאֵינוֹ גֹּדֵף מִן הָאָרֶץ
 קרוי שָׂרָץ. צֵעוֹף כְּגוֹן זְבוֹבִים (תרגום יונתן ויקרא יא, ט). צִשְׁקָלִים כְּגוֹן גַּמְלִים
 (מכות טז); וחיפופאים ותולעים (תורת כהנים שמיני פרק יב). וצִדְרִיּוֹת כְּגוֹן חוֹלֵד
 וְטַקְצֵר וְחוֹמֵט וְכוּיָנָה צֶהָם (ויקרא יא, כטר) וְכָל וְכוּיָ: וְכָן הַדְּגָיִם: (כא)
 הַתַּנִּינִם. דְּגַיִם גְּדוֹלִים צִשְׁיִים. וְצִדְרֵי אֲגָדָה, הוּא לְוִיסָן וְצֵן וּגו, שֶׁצִּרְחָס
 זָכַר וְנִקְצָה וְהִרְגוּ אֶת הַנִּקְצָה וּמְנַחֵה לְצִדְרִיקִים לְטַמֵּיד לְבָא, שֶׁאִם יִפְרוּ וְיִרְבּוּ
 לֹא יִסְתַּיִם הָעוֹלָם צִפְתֵּינִס, וְהַסְתַּיִם פְּתִיב (בראשית רבה ז, ד; צבא בתרא טד):

Among the ten things created on the first day of Creation, the Gemara had listed light, as the Torah tells us³² that on that day Hashem had said, *Let there be light!*

Our *pasuk*, which discusses the fourth day of Creation, says, *And God set [the sun and the moon] ... to give light upon the earth.* Apparently, the luminaries, which give light to the world, were first created on the fourth day!

R' Elazar explains that the light Hashem created on the first day was not the light of the sun and the moon, but an exceptional light that allowed a person to see everything from one end of the world to the other. Since He saw that people would act improperly, He hid that light and keeps it in store for the righteous people in the future (*Chagigah* 12a).

§ The Placement of the Sun and the Moon

וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרַקִיעַ שְׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: שְׁבַעָה [רְקִיעִים]... רְקִיעַ, שָׁבוּ חִמָּה וּלְכַנָּה בּוֹכָבִים וּמְנֻלּוֹת קְבוּעִין שְׁנֵאָמַר "וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרַקִיעַ שְׁמַיִם" (שם יב):

There are seven heavens, the second of which is called *Raki'a*. The sun, moon, stars, and constellations are located in this heaven, as our *pasuk* says, *And God made the two great luminaries ... And God set them in the "Rakia" of the heaven (Chagigah 12b).*

20. *Let the waters teem with teeming living creatures, and fowl that fly.* — *Let the waters teem with teeming living creatures, and fowl that fly.*

§ The Birds Were Created From the Water

יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ גֹּפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף. כְּתוּב אֶחָד אֹמֵר "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ גֹּפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף", אֲלָמָא מִמֵּינָא אִיבְרוּ, וְכַתִּיב "וַיַּצַּר ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֶת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם" (להלן ב, יט), אֲלָמָא מֵאֲרַעָא אִיבְרוּ? אָמַר לוֹ: מִן הָרֶקֶק נִבְרָאוּ. רָאָה תְלַמִּידֵיו מְסַתְפְּלִים זֶה בְּזֶה. אָמַר לָהֶם: קִשְׁיָה בְּעֵינֵיכֶם שְׂדֵחִיתִי אֶת אוֹיְבֵי קִשְׁיָה מִן הַמַּיִם נִבְרָאוּ. וְלָמָּה הִבִּיאֵן אֶל הָאֲדָם? לְקִרוֹת לָהֶן שָׁם. (חולין כה):

Our *pasuk* says that fowl were created from water.

Below,³³ the Torah writes, *Now, Hashem God had formed out of the ground every beast of the field and every bird of the sky, and brought them to the man to see what he would call each one.* That *pasuk* seems to say that fowl were created from the earth.

When a Roman general asked him about this apparent contradiction, Rabban Gamliel responded that the birds were actually created from mud — a mixture of water and earth.

Later on, Rabban Gamliel told his students that the birds were actually created from the water. The later *pasuk* is saying only that Hashem formed the animals from the

32. Above, 1:3, "Darkness Then Light." 33. Below, 2:19.

¹⁸ to dominate by day and by night, and to separate between the light and the darkness. And God saw that it was good. ¹⁹ And there was evening and there was morning, a fourth day.

Fifth Day ²⁰ God said, “Let the waters teem with teeming living creatures, and fowl that fly about over the earth across the expanse of the heavens.” ²¹ And God created the great sea-giants and every living being that creeps, with which the waters teemed after their kinds; and all winged fowl of every kind. And God saw that it was good. ²² God blessed them, saying, “Be fruitful and multiply, and fill the waters in the seas; but the fowl shall increase on the earth.” ²³ And there was evening and there was morning, a fifth day.

Sixth Day ²⁴ God said, “Let the earth bring forth living creatures, each according to its kind: animal,

ground, and He brought those animals and also the birds to Adam, so he would give them names (*Chullin 27b*).

☞ Thursday — For the Health of Expectant Mothers and Nursing Children

As explained in *pasuk* 6, there was a system of *maamadot*. On Monday, Tuesday Wednesday, and Thursday, members of the *maamad* group would fast as a merit for a specific group of people.

יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף וְעוֹפֵף. בְּחַמִּישֵׁי הַיּוֹם מִתְעַנֵּין עַל הַמְּעוֹבְרוֹת שֶׁלֹּא יִפְּלוּ וְעַל הַמְּנִיקוֹת שֶׁלֹּא יִמּוּתוּ בְּנֵיהֶם, “וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה” (ירושלמי תענית ד, א):

On Thursday, the fifth day of the week, the men of the *maamad* would fast so that expectant mothers should not miscarry, and for the well-being of nursing children. It was on the fifth day of Creation that Hashem said, “Let the waters teem with creeping living creatures,” so that day is appropriate to pray for the life and strength of unborn and young children (*Yerushalmi Taanis 4:3*).

21. The great sea-giants — The *teimanim* הגדלים.

☞ *Re'eimim* or the Leviathans

הַתַּיִמִּים הַגְּדוֹלִים. “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּים הַגְּדוֹלִים,” הֵבֵא תַרְגוּמוֹ אֲרֻזִּילֵי דִימָא, רַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר: זֶה לְוִיתָן נָחֵשׁ בְּרִים וְלְוִיתָן נָחֵשׁ עֶקְלָתוֹן (בבא בתרא עד):

In Babylonia they interpreted the great sea-giants as being *re'eimim* of the sea. R' Yochanan, in Eretz Yisrael, said these are the two Leviathans: the straight, rodlike, male sea-serpent and the curved and twisted female sea-serpent³⁴ (*Bava Basra 74b*).

☞ Formation vs. Creation

Above,³⁵ we explained that one of the rules used to understand the Torah's intent is *gezeirah shavah*: Where similar words (or sometimes words with similar meanings) appear in different places, the reference links the *pesukim* so that they shed light on one another.

הַתַּיִמִּים הַגְּדוֹלִים. אֵלֹא מֵעַתָּה הַמַּפְלֵת דְּמוֹת תַּנִּין תְּהֵא אִמּוֹ טְמֵאָה לַיְדֵה הוֹאִיל וְנֹאמַר בּוֹ יִצְרָה כְּאֵדָם שֶׁנֹּאמַר “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּים הַגְּדוֹלִים...” דְּנִין יִצְרָה מִיִּצְרָה וְאִין דְּנִין בְּרִיאָה מִיִּצְרָה (נדה כב):

After a woman gives birth, she is *tamei*, ritually impure.³⁶ R' Meir rules that if a woman bears something resembling an animal or bird, she is *tamei* as well, since the Torah refers to both the creation of man³⁷ and the creation of animals and birds³⁸ using forms of the word “*yetzirah*, formation.”

On the other hand, if she bears something resembling a sea creature she is not *tamei*, since our *pasuk* describes the creation of the sea creatures using a different term, “*vayivra*,” from the word meaning “creation” (*Niddah 22b*).

למיניהם — After their kinds.

☞ The Same Law as Animals

לְמִינֵיהֶם. הַמַּרְבִּיעַ שְׁנֵי מִיָּנִים שְׁבָיִם לֹקֵד, מָאי טַעְמָא? אֲתֵיא לְמִינֵיהוּ “לְמִינֵיהוּ” מִיִּבְשָׁה (בבא קמא נה):

There is a prohibition against mating different animal species together.

In describing the creation of fish and sea creatures, our *pasuk* uses the expression “*after their kinds*,” just as it does regarding the creation of land animals.³⁹ This teaches us that the prohibition also applies to mating water creatures of different species together (*Bava Kamma 55a*).

22. God blessed them — ויברך אתם אלהים.

☞ Thursday's Blessing

וַיִּבְרַךְ אֶתְּם אֱלֹהִים. בְּתוֹלָה נִשְׂאָת בְּרַבִּיעֵי וְנִבְעֵלַת בְּחַמִּישֵׁי הוֹאִיל וְנֹאמְרָה בּוֹ בְּרַכָּה לְדָגִים (כתובות ד):

Hashem gave this very powerful blessing to the fish on the fifth day of Creation. For this reason, a virgin should get married on Wednesday and consummate the marriage Wednesday night — which is actually Thursday, the fifth day of the week (*Kesubos 5a*).

34. See *Yeshayah 27:1*. 35. *Pasuk 5*, “One day.” 36. *Vayikra Ch. 12*. 37. Below, 2:7.
38. Below, 2:19. 39. Below, *pesukim 24-25*.

וַרְמֵשׁ וְחַיְתוֹ-אֶרֶץ לְמִינֵהּ וַיְהִי-כֵן: כה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינֵהּ וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינֵהּ וְאֶת כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים בֵּי-טוֹב: כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוֹתֵנוּ וַיְרִדוּ בְדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְבְהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ: כז וַיִּבְרָא אֱלֹהִים | אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם:

וַרְמֵשׁ וְחַיַּת אֶרֶץ לְמִנֵּה וְהָיָה כֵן: כה וַיַּעֲבֹד יְיָ יְתַּחְוֹת אֶרֶץ לְמִנֵּה וְיַת בְּעִירָא לְמִנֵּה וְיַת כָּל רֶחֶשׂא דְאַרְעָא לְמִנֵּהוּ וְיַת אֲרִי טָב: כו וַאֲמַר יְיָ נַעֲבִיד אָנְשָׁא בְּצַלְמָנָא כְּדִמוֹתָנָא וַיִּשְׁלֹטוּן בְּנוֹנֵי יַמָּא וּבְעוֹפֵא דְשָׁמַיָא וּבְבְעִירָא וּבְכָל אֶרֶץ וּבְכָל רֶחֶשׂא דְרַחֲשׁ עַל אֶרֶץ: כז וַיִּבְרָא יְיָ יְתַּחְוֹת אֶתְּמָה בְּצַלְמָהּ בְּצֶלֶם אֱלֹהִין בָּרָא יְתַּחְוֹת דְכָר וּנְקֵבָא בָּרָא יְתַּחְוֹת:

כ"ה

נמלך ונטל רשות מן הקטן, ואם כפיצ חמשה חסם לא למדנו שהיה מדבר עם ציית דינו חלח עם עלמו. ותשובת המינים כמובנה צלדו "ויצרה ... את האדם" ולא כתב ויצרו (סנהדרין ט; בראשית רבה ט, ט: בְּצַלְמֵנוּ. צדפוס פלגו: בְּדִמוֹתֵנוּ. להצין ולהשפיל בראשית רבה ט, יא; חגיגה טז: וירדו בדגת הים. יש בלשון הזה לשון ריבוי ולשון ירידה. זכה, רודה בחיות וצדקות. לא זכה, נעשה ירוד לפניהם והקיה מושגת צו בראשית רבה ט, יב: (כו) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. צדפוס העשוי לו (כתובות ה), שהכל נברא בַמִּתְמַר והוא נברא בְּדִים, שְׁנֵתְמַר "תַּשֵּׁת עָלֵי פִּפְכָה" (הגהות קלט, ה; חזות דברי נתן סוף פ"א). נעשה בחוקים פמטצע העשויה על ידי רשם שקורין קו"ן צלע", וכן הוא אומר "סתהפך חומר חוקים" (איוז לת, יד; סנהדרין לת: בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. פירש לך שאותו ללס המתוקן לו ללס דיוקן וילדו הוא (נדבא בתרא נח: זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. ולהלן הוא אומר "ויקח חמת מללעוטיא וגו'" (להלן ב, כא), מדרש חגדה, שְׁבָרָאוּ שְׁנֵי פְרָגוּפִים צְבָרִיָּה רַחֲשֵׁיָה מְלֵטוֹתֵיָהּ וְגו'.

וַרְמֵשׁ. הם שרצים שהם נמוכים ורומשים על הארץ ונראים כחילו נגדריים שחין הלוכה ניכר. כל לשון רמש ושך צלוננו קונמוברי"ט: (בה) וַיַּעַשׂ. תפקים צלבוים (בתקוין) ובקומסן וחולין ט: (כו) נַעֲשֶׂה אָדָם. טקוטותו על הקצ"ה למדנו מן, לפי שהאדם צדמות המלאכים ויתקנאו צו (פרקי דרבי אליעזר יג) לפיכך נמלך צהן, וכשהוא דן את המלאכים הוא נמלך צפמליח שלו, שכן מלינו בחאב שחמר לו מיה "רלית את ה' יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו" (מלכיס"א כב, יט) וכי יש ימין ושמאל לפניו, חלח חלו מימינים לזכות וחלו משמאליים לחובה. וכן צגורת עירין פתגמח ומחמר קדישין שחלח"א" וניחל ד, יד. חף פחן צפמליח שלו נמלך ונטל רשות (תחומא שמות יח; סנהדרין לה: חמר להס: יש צעליונים צדמותי חס חין צדמותי צפתחונים כרי יש קנאה צמטצה בראשית ובראשית רבה ה, יא; ברכות לג: נַעֲשֶׂה אָדָם. חף על פי שלח סייעוהו ציליתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמט הכתוב מללמד דרך חרץ ומדת טנה שהיא הגדול

25. *God made the beast of the earth.* — וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ.

He Made ... He Formed
We previously⁴⁰ explained that one of the rules used to understand the Torah's intent is *gezeirah shavah*: Where similar words (or sometimes words with similar meanings) appear in different places, the reference links the *pesukim* so that they shed light on one another.
There are three types of *gezeirah shavah*: Where the common word is "*mufneh*, free" — apparently "unnecessary" — in both *pesukim*; where the word is "extra" in one of the *pesukim*; and where it is not "extra" in either *pasuk*.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ. אלא וַיַּיְצֵר מוֹפְנָה מִשְׁנֵי צְדָדִין... וַיִּבְרָא גְבִי אָדָם מוֹפְנָה... מאי מוֹפְנָה גְבִי בְּהֵמָה אֵילִימָא מוֹכְתִיב 'וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ', וְכַתִּיב 'וַיַּיְצֵר ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה' (להלן ב, יט) (נדה כב):

Above,⁴¹ we mentioned R' Meir's ruling that if, instead of bearing a child, a woman gives birth to something resembling an animal or bird, she is *tamei*, but if she bears something resembling a sea creature she is not *tamei*.
His ruling was based on a *gezeirah shavah*: The Torah refers to both the creation of man⁴² and the creation of animals and birds⁴³ using forms of the word "*yetzirah*, formation," but describes the creation of sea creatures using

a form of a different word: "*beriah*, creation."

The Gemara explains that the word "*vayitzer*, and He formed" is "*mufneh*, extra," in both the Torah's description of the creation of man and in its description of the creation of animals.

With regard to man, the Torah first tells us,⁴⁴ God "created (*vayivra*)" Man — which is the essential fact — and it later says,⁴⁵ And Hashem God "formed (*vayitzer*)" the man. The second mention, where "*vayitzer*" is used, is *mufneh*.

Similarly, with regard to animals, the Torah could have simply stated our *pasuk*, And God "made (*vaya'as*)" the beasts of the earth. Its later statement,⁴⁶ And Hashem God had "formed (*vayitzer*)" out of the ground every beast..., is therefore *mufneh* (*Niddah* 22b).

26. *Let us make Man.* — נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ.

The Angels' Opinion and Hashem's Will

נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא לבראות את האדם ברא את אחת של מלאכי השרת אמר להם רצונכם נעשה אדם בצלמנו אמרו לפניו רבונו של עולם מה מעשיו אמר להן כך וכך מעשיו אמרו לפניו רבונו של עולם מה אנש בי תוצרנו וכן אדם בי תפקדנו (תהלים ח, ה) הושיט אצבעו קטנה ביניהן ושרפם וכן בת שינה בת שלישית אמרו לפניו רבונו של עולם ראשונים שאמרו לפניך מה הועילו כל העולם כולו שלך הוא כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה (סנהדרין לה):

Before making man, Hashem created a group of angels

40. *Pasuk* 5, "One day." 41. *Pasuk* 21, "Formation vs. Creation." 42. Below, 2:7.
43. Below, 2:19. 44. Below, v. 27. 45. Below, 2:7. 46. Below, 2:19.

and creeping being, and beast of the land each according to its kind.” And it was so.²⁵ God made the beast of the earth according to its kind, and the animal according to its kind, and every creeping being of the ground according to its kind. And God saw that it was good.

²⁶ And God said, “Let us make Man in Our image, after Our likeness. They shall rule over the fish of the sea, the birds of the sky, and over the animal, the whole earth, and every creeping thing that creeps upon the earth.”²⁷ So God created Man in His image, in the image of God He created him; male and female He created them.

and asked them, “Do you want to create man in our image?”

After hearing that man will do both good and evil, they said that man should not be created, so Hashem destroyed the angels.

He created a second group of angels, and the same thing happened.

He then created a third group of angels, and asked them about creating man.

They replied “Master of the Universe, the earlier angels gave their opinion but accomplished nothing. The entire world is Yours; do whatever You wish!” (*Sanhedrin 38b*).

❧ “I Shall Make Man”

נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. מִעֲשֵׂה בְּתַלְמֵי הַמַּלְאָךְ שֶׁכֵּינִס שְׂבָעִים וּשְׁנַיִם זָקֵנִים... וְאָמַר לָהֶם כְּתַבּוּ לִי תוֹרַת מֹשֶׁה רַבְּכֶם... וְהִסְכִּימוּ כּוֹלָן לְרַעַת אַחַת... וְכָתְבוּ לוֹ... אֶעֱשֶׂה אָדָם בְּצַלְמִי וּבְדַמּוֹתַי (מַגִּילָה ט. יְרוּשָׁלַיִם מַגִּילָה א, ט):

As noted above,⁴⁷ King Ptolemy once gathered seventy-two Sages and challenged each one to independently translate the Torah into Greek.

Hashem inspired each of the Sages to identically translate certain *pesukim* in a way that would avoid Ptolemy’s anger, ridicule, or distortion.

One of phrases they reworded was our *pasuk*: Instead of translating it literally as, *Let us make man in Our image, after Our likeness*, which could imply that Hashem had partners in making man and that He has some physical form, they all wrote, “I shall make man in an image and form” (*Megillah 9a; Yerushalmi Megillah 1:9*).

27. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ — So God created Man in His image.

❧ One or Two?

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. כְּתִיב “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ”, וְכִתִּיב “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ”, הָאֵל בִּיצְרָה בְּתַחֲלֵה עָלֶיהָ בְּמַחְשָׁבָה לְבָרָאוֹת שְׁנַיִם וּלְבִסוּף נִבְרָא אָחָד (בְּרַכּוֹת סא, עֲרוּבֵין יח, כְּתוּבוֹת ח):

While our *pasuk* tells us that Hashem created Man, a single person, later on the Torah writes,⁴⁸ *He created them male and female*, as two people.

Originally, Hashem was going to create two separate

beings, but in the end He created only one body that had a double-figure, male and female⁴⁹ (*Berachos 61a; Eruvin 18a; Kesubos 8a*).

❧ Man — Created and Formed

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וְעוֹד נִגְמַר בְּרִיָּאָה מִבְּרִיָּאָה דְּכִתְיִב “וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ” (גְּדָה כב):

When the Torah describes the creation of man, it uses both the word “*vayivra*, He created,” and “*vayitzer*, He formed”⁵⁰ (*Niddah 22b*).

❧ Making Things Clear

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. כָּל מְקוֹם שֶׁפָּקְרוּ הַמֵּינִים תְּשׁוּבְתָן בְּצִידוֹן “נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ” וְאָמַר “וַיִּבְרָא [אֱלֹהִים] אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ” (סַנְהֶדְרִין לח):

Wherever the Torah uses a phrase that can be distorted by heretics, it also gives a phrase that clarifies the true meaning. Earlier, the Torah had written that Hashem said “Let us make man,” using a plural, which could be distorted to mean that there was more than one Creator. Now the Torah clarifies its intent: And God created — in the singular — man in His image... (*Sanhedrin 38b*).

❧ He Who Created Also Formed

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אָמַר לִיהָ בּוֹפֵר לְרַבּוֹן גְּמִילֵי־אֵל ... אֵלָא מִעֲתָה גְּבִי אָדָם דְּכִתְיִב “וַיִּבְרָא” הֵכִי נִמְי מִי שֶׁבְּרָא זֶה לֹא בְּרָא זֶה (שם ט):

A heretic once suggested to Rabban Gamliel that there were multiple Creators, because the *pasuk*⁵¹ refers to “the Fashioner of the mountains and the Creator of the winds.”

Rabban Gamliel responded that we find the same two terms with regard to Man.⁵² Would the heretic suggest that different limbs were created by different Creators? Additionally, the eyes and the ears are right next to each other, yet the *pasuk*⁵³ refers to He Who “implants” the ear ... He Who “fashions” the eye, using different terms; would the heretic suggest that they, too, were independently created? And how about when a person passes away; do all the multiple Creators have to agree that it is time for him to die? (*Sanhedrin 39a*).

47. *Pasuk* 1, “Clarifying the Meaning.” 48. Below, 5:2. 49. Of course, the past and future are the same to God, and He and His plans never need to be “changed.” In addition, if only one being was created, the Torah could not write He created *them* male and female. Physically, man and woman were created as one, with God planning to separate them. Thus, at the moment of his creation, man was both one with his wife, yet, in a sense, he was separate from her. 50. Below, 2:7. 51. *Amos* 4:13. 52. “Created” in our *pasuk* and “formed” in 2:7. 53. *Tehillim* 94:9.

כח וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ
את־הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ וּרְדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיַּה
הָרֶמֶשׂת עַל־הָאָרֶץ: כט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נֹתַתִּי לָכֶם אֶת־
כֹּל־עֵשֶׂב | זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ
אֲשֶׁר־בוּ פְרִי־עֵץ זֶרַע זֶרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ: 5 וּלְכָל־חַיַּת
הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל | רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בוּ
נִפְשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ וַיְהִי־כֵן: לא וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
הַשְּׁשִׁי: פ

[ב] וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים
בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֵאכֶתּוּ אֶת־הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּם
בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי

כח וברכה יתהון וי ואמר להון וי פושו
וסגו ומלו ית ארעא ותקופו עלה
ושלוטו בנווני ימא ובעופא דשמיא
ובכל חיתא דרחשא על ארעא:
כט ואמר וי הא יתבית לכוני ית כל
עסבא דבר זרעה מודרע די על אפי
כל ארעא ונית כל אילנא די בה פירי
אילנא דבר זרעה מודרע לכוני יהא
למיכל: 5 ולכל חות ארעא ולכל עופא
דשמיא ולכל דרחש על ארעא די בה
נפשא חיתא ית כל ירוק עסבא למיכל
והנה כן: לא וירא אלהים
תקוני לחדא והנה רמש והנה צפר יום
שתייתאי: א ואשתכללו שמיא וארעא
וכל חיליהון: ב ושיצי וי ביומא שביעא
עבדתה די עבד ונח ביומא שביעא

כ"ט

אשר הוא חי וגו', פירק עש"ב, שהספתי לאדם הראשון, 'נתתי לכם את כל'
(להלן ט, ג; סנהדרין נט:). (לא) יום הששי. הוסף ה"א צש"י צגמר מעשה
בראשית, לומר שהתנה עמכם על מנת שתקבלו עליהם ישראל חמשה עשר
תורה (ומחומא א). דבר אחר, יום הששי, כלם פלויים ועומדים עד יום הששי
הוא ששי צסין ונ"א: צציוס ו' צסין תקבלו ישראל הסורה נתחזקו כל ילירות
בראשית ונתעב פחילו נצרא העולם עטה, וזהו "יום הששי" צה"א, שאותו יום
ו' צסין ופסיקתא רבתי כח (ק); שיר השירים רבה א, טו) המוכן למפן תורה נצט
פחא: (ב) ויכל אלהים ביום השביעי. ר' שמעון אומר, צצר וקם שאינו

ואחר כך חלקו ובראשית רבה חא. ופשוטו של מקרא, פאן הודיעך שצבראו
שניהם צש"י, ולא פירש לך פילד צרייתן ופירש לך צמקוס אחר וברייתא דל"ב
מדות יג: (בח) וכבשה. חסר וי", ללמדך שהזכר כובש את הנקבה שלא
תהא ילנית ובראשית רבה טו, ועוד ללמדך שהחיש שדרכו לכבוש מלואו על
פריה ורביה ולא האשה ניצמות סה: (בט"ל) לכם יהיה לאכלה. ולכל
חית הארץ. הנה להם צממות וחיות למאכל, ולא הרשה לאדם ולאשה
להמית צריה ולאכול צצר, אך כל ירק עשב יאכלו יחד כלם ובראשית רבתי
להלן י, ט; מדרש אגדה. וכשצאו צבי נח הפיר להם צצר, שנאמר "כל רמש

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת
הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ — *God blessed them and God said to them, "Be fruitful and multiply, fill the earth and conquer."*

female — *be fruitful and multiply*. This implies that both men and women are obligated in this mitzvah (*Yevamos 65b; Yerushalmi Megillah 1:4; Yerushalmi Taanis 4:6*).

FROM THE SEFER HACHINUCH —
מצוה א: מצות פריה ורביה
Mitzvah 1: The Obligation of Procreation
Men are commanded to engage in procreation.⁵⁴

§ The Man Usually Goes Out to Conquer in Battle
וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים. אָמַר קָרָא יוֹמְלָאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ, אִישׁ דְּרָבוּ
לְכַבֵּשׁ וְאִין אִשָּׁה דְּרָכָה לְכַבֵּשׁ (יבמות סה, ירושלמי יבמות ג, ו):

The phrase *and conquer it* indicates that this *pasuk* is addressed to men, since men are the ones who generally conquer in battle, not women (*Yevamos 65b; Yerushalmi Yevamos 6:6*).

§ Who Has the Mitzvah Obligation?
וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים. הָאִישׁ מְצוּוֹה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה.
רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר "וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ" (יבמות סה, ירושלמי מגילה א, ד, ירושלמי
תענית ד, ו):

את כל עשב... ואת כל העץ... לכם יהיה לאכלה: ולכל חית
... הארץ — *All herbage ... and every tree ... it shall be yours for food. And to every beast of the earth ...*

There is a disagreement whether the mitzvah to be fruitful and multiply applies to men only, or if it applies to women as well.
One opinion is that the mitzvah applies only to men.⁵⁵ R' Yochanan ben Berokah says that it applies also to women.
R' Yochanan ben Berokah cites our *pasuk*, where Hashem blesses and commands *them* — the male and the

§ Vegetation, Not Meat
לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ. אָדָם הָרָאוּשׁוֹן לֹא הוֹתֵר לוֹ בְּשֶׁר לְאֹכִילָהּ, דְּכַתִּיב
"לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ", וְלֹא חַיַּת הָאָרֶץ לָכֶם (סנהדרין נט):
Adam was told that herbage and fruit were for both him and the animals to eat; he was not allowed to eat the meat of animals or birds (*Sanhedrin 59b*).

54. *Rashi* and *Ramban* understand this *pasuk* as a blessing, and not as a commandment. They maintain that the commandment to procreate is based on the commandment given to Noah, after he and his family emerged from the ark (below, 9:7). 55. See the next discussion.

²⁸ God blessed them and God said to them, “Be fruitful and multiply, fill the earth and conquer it; and rule over the fish of the sea, the bird of the sky, and every living thing that moves on the earth.”

²⁹ God said, “Behold, I have given to you all herbage yielding seed that is on the surface of the entire earth, and every tree that has seed-yielding fruit; it shall be yours for food. ³⁰ And to every beast of the earth, to every bird of the sky, and to everything that moves on the earth, within which there is a living soul, every green herb is for food.” And it was so. ³¹ And God saw all that He had made, and behold it was very good. And there was evening and there was morning, the sixth day.

2 Seventh Day ¹ Thus the heaven and the earth were finished, and all their array. ² By the seventh day God completed His work which He had done, and He abstained on the seventh day

31. And God saw all that He had made, and behold it was very good.

Everything Was Good

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה... לֹא נֶאֱמַר “כִּי טוֹב” בְּשֵׁנִי, אֶף עַל פִּי שְׂלֵא נֶאֱמַר בוּ “כִּי טוֹב”, חִזֵּר וּכְלָלוּ בְּשֵׁשִׁי, שֶׁנֶּאֱמַר “וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד” (פסחים נד):

At the end of the second day of Creation, the Torah does not say it was good. However, the creations of the second day were included in our *pasuk*'s statement, *God saw all that He had made, and behold it was very good (Pesachim 54a)*.

The Sixth Day — יום השישי

Waiting for the Sixth Day

יום השישי. מאי דכתביב “ויהי ערב ויהי בקר יום השישי”, היא יתירה למה ליה מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר

לָהֶם: אִם יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה אַתֶּם מִתְקַיְּמִין וְאִם לֹא אֲנִי מִחֲזִיר אַתֶּם לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ (שבת פח., עבודה זרה ג):

At the end of each day of Creation, the Torah tells us, And there was evening and there was morning, a ____ day, giving the number of the day.

With regard to the sixth day, the Torah adds the letter *hei* to the beginning of the number: *hashishi*, which means not simply a sixth day, but *the sixth day*. What sixth day is the Torah referring to?

The Torah is hinting to the sixth day of Sivan, the day the Jews were to receive the Torah.

When Hashem created the universe, He did so with a condition: “If the Jewish people accept the Torah [on the sixth of Sivan], you [Creation] will last. But if they do not accept the Torah, I will return you to astonishing emptiness!” (*Shabbos 88a; Avodah Zarah 3a*).

2.

also be read as “*tziyonam*, their desire.”

All of Creation was created fully developed and mature, with their full agreement, and in the form they chose (*Rosh Hashanah 11a; Chullin 60a*).⁵⁶

1. Were finished.

Partnering With Hashem

וַיִּבְלֹוּ. כָּל הַמַּחְפָּלָל בְּעֶרְבֵי שַׁבָּת וְאֹמֵר וַיִּבְלֹוּ מַעְלָה עֲלֵיו הַכְּתוּב בְּאֵילוֹ נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר “וַיִּבְלֹוּ” אֵל תִּקְרִי וַיִּבְלֹוּ אֵלָא וַיִּבְלֹוּ (שבת קיט):

Whoever prays on Friday night and says *Vayechulu*, it is as if he has partnered with Hashem in the act of creating the universe. The word “*Vayechulu*, and they — the heaven and the earth — were finished” could also be read to say “*Vayechalu*, and they — the Creator and the reciter — finished” (*Shabbos 119b*).

Thus the heaven and the earth were finished, and all their array.

וַיִּבְלֹוּ. כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּקוּמַתּוֹן נִבְרָאוּ, בְּדַעְתָּן נִבְרָאוּ, בְּצַבְיוֹנָם נִבְרָאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר “וַיִּבְלֹוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאֵם”, אֵל תִּקְרִי צְבָאֵם אֵלָא צְבִיוֹנָם (ראש השנה יא., חולין ט):

Our *pasuk* says that heaven, earth, “*vechol tzeva’am*, and all their array,” were created. The word *tzeva’am* can

By the seventh day God completed.

Completed by the Seventh, Not on the Seventh

וַיִּבְלֹוּ אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי. מַעֲשֵׂה בְּתַלְמוֹי הַמֶּלֶךְ שְׂכִינֹס שְׁבַעִים וְשָׁנִים וְקָנִים... וְאָמַר לָהֶם כְּתוּבוּ לִי תוֹרַת מִשָּׁה רַבְּכֶם... וְהַסְפִּימוּ כּוֹלֵן לְדַעַת אַחַת... וְכְתוּבוּ לוֹ... וַיִּבְלֹוּ בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי (מגילה ט., ירושלמי מגילה א, ט):

As noted above,⁵⁷ King Ptolemy once gathered seventy-two Sages and challenged each one to independently translate the Torah into Greek.

Hashem inspired each of the Sages to identically translate certain *pesukim* in a way that would avoid Ptolemy’s anger, ridicule, or distortion.

One of phrases they reworded was our *pasuk*: Instead of translating it literally as “On the seventh day God

56. See Schottenstein Edition, *Chullin 60a*, notes 20-23. 57. *pasuk 1*, “Clarifying the Meaning.”

מִכָּל-מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: ג וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: פ

שניד אלה תולדות השמים והארץ *בהבראם ביום עשות יהוה אלהים ארץ ושמים: ה וכל | שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל-עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה אלהים על-הארץ ואדם אין לעבד את האדמה: ו ואד יעלה מן-הארץ

* ה' זעירא

מכל עבודתה די עבד: ג ובריה יי ית יומא שביעאה וקדיש יתה ארי בה נח מכל עבודתה די ברא יי למעבד: ד אליו תולדת שמיא וארעא בד אתבריאו ביומא די עבד יי אלהים ארעא ושמיא: ה וכל אילני חקלא עד לא הוו בארעא וכל עסבא דחקלא עד לא צמח ארי לא אחית מטרא יי אלהים על ארעא ואנש לית למפלח ית אדמתא: ו ועננא הוה סליק מן ארעא

כ"ט

צְבֻדָּה (פסיקתא רבתי כח וקט), ועולם הצא נברא ביו"ד לומר שצדיקים שצבוחו זמן מוטטים כמו יו"ד שהיא קטנה צחותיות ומנחות כט:א. (ד) טרם יהיה בארץ. כל טרם שבמקרא לשון "עד לא" הוא (ואוקלוס), ואינו לשון קודם, ואינו נפעל לומר הטרים פתח יאמר הקדים, וזה מוכיח, ועוד אחר, "כי טרם תירחון" (שמות ט, לו) עדיין לא תירחון. ופך זה הפך, עדיין לא היה צורך פשטמרה בריאת העולם בפשי קודם שנברא אדם, וכל עשב השדה. עדיין לא נמת. ובשלישי שבחזו "ויפולא הארץ", לא ילא, אלא על פתח קרקע עמדו עד יוס פשי: בי לא המטיר. ומה פועם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבד את האדמה וזמן מכיר בטובתן של גשמים. וכשצא אדם וידע שהם לורך לעולם התפלל עליהם וירדו, ולמחו החילנות והדשאים (והיון ט: ה' אלהים. וה' הוא שמו, חללים שהוא שליט ושופט על כל והעולם. וכן פירוש זה בכל מקום לפי פשוטו, ה' שהוא אלהים: (ו) ואד יעלה. לענין צרייתו של אדם, העלה הפהוס והשקה עניניו לגרות העפר ונברא אדם, כגבול זה שנותן מים ואתר כך לש את העיפה, חף פחן "והשקה" ואתר כך "ויילר" (בראשית רבה יד, א; שמות רבה ל, יא:

יודע עתיו ורגעיו לריך להוסף מחול על הקודש, חבל הקודש צריך הוא שיועד עתיו ורגעיו נכנס בו פחות השפעה ונראה כאלו כלה זו ביום. דבר אחר, מה היה העולם חסר, מנוחה, צאת שבת מנוחה, פלטה ונגמרה המלאכה (בראשית רבה י, ט; וראה פירוש רש"י מגילה ט. ד"ה ויכל: א) ויברך ויקדש. צרכו צמן, שכל ימות העצת ירד להם עומר לנגלות ובששי לחם משנה, וקדשו צמן, שלא ירד זו מן כלל (בראשית רבה יא, ט). והמקרא כתב על שם העתיד: אשר ברא אלהים לעשות. המלאכה שהיתה ראויה לעשות בצעם כלל ועשהה בששי, כמו שפורש צבראשית רבה (שם טו: (ד) אלה. האמורים למעלה: תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה'. למדך שכלם נבראו צראשון (תחומא יט אב; בראשית רבה יב, ד). דבר אחר, "צבראש", צה"י צראש, שפאר "ציה ה' לור עולמים" (שטיה כו, ד), צפשי חותיות הללו של השם יר שני עולמים. ולמדך פחן שהעולם הזה נברא צה"א רמו שירדו והרשעים למטה לראות שחת פה"א זאת שסתומה מכל לדדיה ופתחה למטה לרדת דרך שם (בראשית רבה יב, י; מנחות טז) ו"א: רמו כמו שהה"א פתחה למטה כך העולם פתוח לשדים

completed," they all wrote, "He completed on the sixth day" (Megillah 9a; Yerushalmi Megillah 1:9).

4. אלה תולדות השמים והארץ בהבראם — These are the products of the heaven and the earth when they were created.

§ The Products of Heaven and of Earth

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, תולדות שמים משמים נבראו, תולדות הארץ מארץ נבראו (יומא נד):

The products of heaven — the sun, moon, stars, and other planets — were created from the heavens, while the products of earth were created from the earth (Yoma 54b).

§ With a Hei

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אלו שני עולמות שברא הקדוש ברוך הוא, אחד בה"י ואחד ביו"ד, ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י, אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י. בשהוא אומר "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם (מנחות כט):

Hashem used His Name ייה, Yah, to create the worlds.⁵⁸ He used the letter י, yud, to create the World to Come, and He used the letter ה, hei, to create this world.

This is implied in our pasuk, where, referring to the creation of this world, the Torah uses the word "behibaram, when they were created." That word can be divided into the words, "b'hei baram, He created them with hei" (Mena-chos 29b).

§ Maintaining Perfection

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. מה פתיב בתריה "אלה תולדות השמים והארץ" (פסוק ד). וכי מה ענין זה אצל זה? אלא יום נכנס ויום יוצא, שבת נכנס שבת יוצא חודש נכנס חודש יוצא שנה נכנס שנה יוצא (ירושלמי ברכות א, א):

Our pasuk seems to introduce a new topic, but it also connects to the previous pesukim that describe the completion of Creation and the Sabbath. Time moves on: day after day, week after week, month after month, year after year. Yet, these are the products of heaven and earth; the world and its many natural systems all continue to function just as they did at time of Creation (Yerushalmi Berachos 1:1).

58. Yeshayah 26:4.

from all His work which He had done. ³ God blessed the seventh day and sanctified it because on it He abstained from all His work which God created to make.

⁴ These are the products of the heaven and the earth when they were created on the day that HASHEM God made earth and heaven — ⁵ now all the plants of the field were not yet on the earth and all the herb of the field had not yet sprouted, for HASHEM God had not sent rain upon the earth and there was no man to work the soil. ⁶ A mist ascended from the earth

☞ Created Together

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. פעמים שהוא מקדים שמים לארץ פעמים שהוא מקדים ארץ לשמים, אלא מלמד ששניהן שקולים זה כזה (ירושלמי חגיגה ב, א):

There are times that the Torah refers to the heaven before earth, and there are times that it refers to the earth first. This indicates that heaven and earth were created at the same time (*Yerushalmi Chagigah* 2:1).

5. וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ — Now all the plants of the field were not yet on the earth.

☞ The Prayers of the Righteous

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ. כתיב "ותוצא הארץ דשא" (לעיל א, יב) בתלת בשבתא, וכתיב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ" במעלי שבתא? מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של צדיקים (חולין ס):

In describing the third day of Creation, the Torah said,⁵⁹ *The earth brought forth vegetation.* Yet here we are told that until man was created on the sixth day, *All the plants of the field were not yet on the earth.* If the plants were created on the third day, they should have been covering the earth for several days?!

In fact, the vegetation did start to grow on the third day. But it just began to appear and did not grow any more until Adam, the first man, came and prayed for the plants to grow. In response to those prayers, rain came and the vegetation sprouted and grew.

Why did Hashem not simply have the plants grow fully on the third day? He desires the prayers of the righteous, so He created a situation that would compel Adam to pray (*Chullin* 60b).

6. ואד יעלה — A mist ascended.

☞ Mist and the Covering of the Succah

ואד יעלה. מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגיידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגיידולו מן הארץ (סוכה יא):

Mist is not susceptible to *tumah*, ritual impurity, and it comes up from the earth. Since the succah commemorates the Heavenly Clouds that protected the Jews in the Wilderness, the same must be true of the covering of a succah as well: It must be a material that is not susceptible to *tumah*, and it must be made of material that grew from the earth (*Succah* 11b).

☞ Created During the Rainy Season

ואד יעלה. מנין שבתשרי נברא העולם? שנאמר "ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מוריע ורע עץ פרי" (לעיל א, יא). אינהו חדש שהארץ מליאה דשאים ואילן מלא פירות? הוי אומר זה תשרי. ואותו הפרק זמן רביעה היתה וירדו גשמים וצמחו, שנאמר "ואד יעלה מן הארץ" (ראש השנה יא):

How do we know that the world was created in Tishrei? The Torah says,⁶⁰ *And God said: "Let the earth sprout vegetation: herbage yielding seed, fruit trees yielding fruit."*

This seems to say that at the moment of Creation, the fields were covered with vegetation and the trees were already bearing ripe fruit. Tishrei falls at the end of summer, when the land is covered with vegetation and trees are filled with mature fruits.

Tishrei is also the start of the rainy season, and we find that rains fell and *a mist ascended from the earth and watered the whole surface of the soil*, and the plants grew (*Rosh Hashanah* 11a).

☞ The Dynamics of the Water Cycle

ואד יעלה. כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר "ואד יעלה מן הארץ והשקה..." אלא מה אני מקיים "ואד יעלה מן הארץ"? מלמד שהעננים מתגברים ועולים לקרקע ופותחין פיהו כגוד ומקבלין מי מטור (תענית ט):

There is a disagreement whether the rain that comes to earth is from the "lower waters," the waters placed on earth, or from the "upper waters," the waters placed above the heavens.

R' Eliezer says that the rain that benefits the world comes from the ocean: The water evaporates and then returns to earth as rain, as our *pasuk* says: *And a mist ascended from the earth, and watered the whole surface of the soil.*

R' Yehoshua says that the rains are actually the upper waters. He explains that our *pasuk* means only that the clouds rise up from the earth, but they are like empty jugs that are then filled with waters from heaven (*Taanis* 9b).

☞ Adam, "The Blood of the World"

ואד יעלה. אדם הראשון דמו של עולם, דכתיב "ואד יעלה מן הארץ, ויגרמה לו חנה מיתה, לפיכך מסרו מצות נדה לאשה (ירושלמי שבת ב, 1):

At first, a mist ascended from the earth and watered the whole surface of the soil, but that was not enough to maintain the world. Adam, the first man, prayed and brought life-sustaining rain to earth. Adam is called "the blood (dam) of the world," because through him the world was nourished and was able to exist.

59. Above, 1:12. 60. Above, 1:11.